

Міністерство освіти і науки України  
Київський національний університет імені Тараса Шевченка  
Навчально-науковий інститут філології  
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**РЕДАГУВАННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТІВ  
ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (CHAT GPT PLUS)**

**Кваліфікаційна робота**

освітнього ступеня «магістр»  
студентки II року навчання  
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»  
спеціальності 035 «Філологія»,  
спеціалізації 035.01 «Українська мова  
та література», ОНП «Українська  
філологія та західноєвропейська мова»  
**Вікторії Миколаївни СТАСЮК**

**Науковий керівник:**

д.філол.н., професор кафедри української  
мови та прикладної лінгвістики  
**Оксана НІКА**

**«Допущено до захисту»**

протокол засідання кафедри  
української мови та прикладної лінгвістики  
**№ 13 від 30 квітня 2025 року**  
завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ–2025

## Анотація

Магістерська робота присвячена дослідженню можливостей штучного інтелекту (на прикладі чату GPT Plus) в процесі редагування українськомовних медіатекстів.

Основна мета дослідження – це визначити ефективність чату GPT Plus у виявленні та виправленні різних типів текстових помилок – лексичних, граматичних, стилістичних та пунктуаційних – у реальних текстах українськомовних ЗМІ. На початковому етапі дослідження було здійснено комплексний аналіз восьми вибірок зі статей онлайн-видань «Вечірній Київ» та «Україна молода», що містили мовні помилки. Ці вибірки були передані для редагування штучному інтелекту. Важливою складовою частиною роботи є аспект машинного навчання: уперше було досліджено динаміку покращення якості редагування українськомовного медійного тексту ШІ — від початкового етапу до завершального, який відбувався після навчання моделі.

Були використані такі методи дослідження: контент-аналіз, експеримент, порівняльний аналіз і синтез. Також було проаналізовано теоретичні засади редагування, типології помилок та особливості роботи ШІ. Результати дослідження засвідчили високий потенціал використання ШІ для редакторської діяльності, особливо у виявленні та виправленні орфографічних, пунктуаційних і частково синтаксичних помилок, а також технічних огріхів. Водночас аналіз продемонстрував обмеженість Chat GPT Plus у редагуванні лексичних помилок (зокрема вживання суржику, багатослів'я) і особливо стилістичних помилок, а також у дотриманні норм милозвучності, що підкреслює потребу вдосконалення українськомовних алгоритмів редагування.

*Ключові слова:* штучний інтелект, вибірка, редагування текстів, Chat GPT Plus, мовні норми, медіатексти, типологія помилок.

## **Abstract**

The master's thesis is devoted to exploring the potential of artificial intelligence (using Chat GPT Plus as an example) in the editing of Ukrainian-language media texts.

The primary goal of the research is to assess the effectiveness of Chat GPT Plus in identifying and correcting various types of language errors—lexical, grammatical, stylistic, and punctuation-related — in real texts published by Ukrainian-language media outlets. At the initial stage, a comprehensive analysis was conducted on eight samples taken from articles published by the online platforms «Vechirniy Kyiv» and «Ukraina Moloda», all of which contained language mistakes. These samples were then edited using artificial intelligence.

A significant aspect of the thesis involves machine learning: for the first time, the dynamic improvement of AI's editing quality for Ukrainian media texts was examined—from the initial phase to the final one, which occurred after the model underwent further training.

The following research methods were applied: content analysis, experimentation, comparative analysis, and synthesis. The theoretical foundations of editing, error typologies, and the specific mechanisms of AI operation were also analyzed. The results of the study demonstrated a high potential for the use of AI in editorial practice, especially in detecting and correcting spelling, punctuation, and —partially — syntactic errors, as well as minor technical flaws. At the same time, the analysis revealed the limitations of Chat GPT Plus in editing lexical errors, stylistic issues and ensuring euphony.

*Keywords:* artificial intelligence, text samples, text editing, Chat GPT Plus, language norms, media texts, error typology.

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП .....</b>	<b>7</b>
<b>РОЗДІЛ 1. ТИПОЛОГІЯ ТЕКСТОВИХ ПОМИЛОК ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ АВТОМАТИЗОВАНОГО ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ШІ .....</b>	<b>13</b>
<b>1.1. ОСОБЛИВОСТІ РЕДАГУВАННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ТЕКСТУ ЗАСОБАМИ ШІ .....</b>	<b>13</b>
<b>1.2 Роль штучного інтелекту у зміцненні позицій української мови в цифровому просторі.....</b>	<b>16</b>
<b>1.3 Машинне навчання та навчання ШІ для редагування українськомовного тексту .....</b>	<b>18</b>
<b>1.4 Мовна норма, типи повних норм.....</b>	<b>20</b>
<b>1.5. Типологія помилок: принципи класифікації.....</b>	<b>22</b>
<b>Висновки до 1 розділу .....</b>	<b>30</b>
<b>РОЗДІЛ 2. РЕДАГУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕКСТУ СНАТ GPT PLUS.....</b>	<b>31</b>
<b>2.1 Етапи дослідження.....</b>	<b>31</b>
<b>2.2 ХАРАКТЕРИСТИКА ВИБІРКИ Й РЕАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....</b>	<b>32</b>
<b>2.2.1 Редагування вибірки 1: опрацювання лексичних і граматичних помилок .....</b>	<b>32</b>
<b>2.2.2 Редагування вибірки 2: робота зі стилістичними особливостями .....</b>	<b>42</b>
<b>2.2.3 Редагування вибірки 3: робота з лексико-орфографічними помилками .....</b>	<b>52</b>
<b>2.2.4 Редагування вибірки 4: дотримання правила милозвучності....</b>	<b>60</b>
<b>2.2.5 Редагування вибірки 5: лексична помилка .....</b>	<b>66</b>
<b>2.2.6 Редагування вибірки 6: правопис великої літери, правила милозвучності .....</b>	<b>71</b>

2.2.7 Редагування вибірки 7: пунктуація при прямій мові та усунення багатослів'я .....	77
2.2.8 Редагування вибірки 8: подолання тавтології .....	88
Висновки до 2 розділу .....	97
<b>ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ .....</b>	<b>99</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>	<b>103</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>110</b>

## Перелік умовних скорочень

Медіаресурс «Україна молода»

1) *Вибірка 1* – «Наслідки скандальної зустрічі Зеленського з Трампом: Європа висловила підтримку Україні» 28.02.2025.

Посилання: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/188202/>

2) *Вибірка 2* – «Травма від Трампа. На яку ідеологію спирається «слуга Америки» 26.02.2025.

Посилання: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3947/180/188145/>

3) *Вибірка 3* – «Вдала друга спроба: ВРУ проголосувала за вибори після припинення вогню в Україні» 25.02.2025.

Посилання: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/188155/>

4) *Вибірка 4* – «Перемовини Трампа й Макрона: перемир'я в Україні планують досягнути в найближчі тижні» 25.02.2025.

Посилання: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/188125/>

Медіаресурс «Вечірній Київ»

5) *Вибірка 5* – «У столиці обговорили актуальні питання сучасного театру» 28.03.2025.

Посилання: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/110404/>

6) *Вибірка 6* – «І не місто, й не село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини» 17.08.2024.

Посилання: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/87079/>

7) *Вибірка 7* – «За минулу добу ЗСУ «мінуснули» 1250 окупантів та 23 артилерійські системи, – Генштаб про втрати ворога» 05.03.2025.

Посилання: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/109456/>

8) *Вибірка 8* – «Сирський — про удар по полігону: подробиці» 03.03.2025

Посилання: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/109388/>

## ВСТУП

Сучасні досягнення в галузі штучного інтелекту (ШІ) набули широкого поширення в різноманітних сферах суспільного життя — від медицини та освіти до створення медіаконтенту. Особливої уваги заслуговують новітні інструменти ШІ, що використовуються для роботи з текстами: переклад, коригування, адаптація та редагування. Попри значний прогрес у розвитку мовних моделей, проблема ефективної роботи ШІ з українськомовними текстами, зокрема в контексті редагування, залишається недостатньо дослідженою.

**Актуальність дослідження.** У сучасному інформаційному суспільстві роль медіатекстів стрімко зростає, адже саме вони формують громадську думку, впливають на культурні, соціальні та політичні процеси. Якість мови таких текстів безпосередньо впливає на їх сприйняття, довіру до джерела та ефективність комунікації. У цьому контексті важливим постає питання вдосконалення мовного оформлення медіапродуктів, особливо українською мовою. Штучний інтелект — один із найперспективніших інструментів для автоматизованої лінгвістичної обробки текстів, включно з виявленням та виправленням помилок різного типу: лексичних, морфологічних, стилістичних, комунікативних. Його впровадження в редакторську діяльність відкриває нові горизонти в оптимізації роботи журналістів, редакторів, копірайтерів. До того ж систематичне використання ШІ для роботи з українськими медійними текстами сприятиме поширенню якісної української мови у цифровому просторі, що є важливим чинником для її подальшого утвердження у світі.

Питання редагування текстів і типів текстових помилок в українській науковій традиції ґрунтовно досліджували такі вчені, як Ф. Бацевич [6], З. Партико [39, 40, 41, 42], П. Куляс [28, 29], Н. Шульська [56], О. Мартинюк [32],

Л. Масенко [33, 34], О. Степанюк [50] тощо. У контексті автоматизації редакторської діяльності важливим є внесок О. Мартинюк, яка вивчає особливості машинного редагування («Попереднє та кінцеве редагування текстів у процесі машинного перекладу засобами комп'ютерного програмного забезпечення та онлайн-сервісів») [32].

У контексті дослідження медійного тексту та медіалінгвістики значний внесок зробили науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка – Д. Сизонов [49] та Л. Шевченко [55], а також дослідниці Н. Гайдук [10] та Л. Кардаш [24], які аналізують структурно-змістові характеристики сучасних масмедійних текстів та тенденції їхнього розвитку.

Останніми роками особлива увагу приділяють також природі мовної мобільності, сучасній мовній ситуації, ролі держави в регулюванні мовних норм та мовною поведінкою індивідів у суспільстві. У цьому контексті варто згадати С. Єрмоленко [19], О. Пономарів [45], О. Тараненко [52] та інші.

Проблематика штучного інтелекту як інструменту, що змінює підходи до роботи з текстом, є предметом дослідження таких українських учених, як В. Абрамов [1], О. Андрєєв [2], Н. Бахмат (у сфері освіти) [4], О. Григоров, Н. Савченко(у контексті машинного навчання) [11], Д. Лубко та С. Шаров, які зосереджуються на методах і системах ШІ [30, 31].

У міжнародному науковому середовищі спостерігається активний інтерес до можливостей використання ШІ в освіті, журналістиці та редагуванні. Зокрема, іноземні дослідники, як-от Z. Li [105], Z. Chen [99], M. Ortega [94] та інші, аналізують функціонування мовних моделей на кшталт ChatGPT у процесі створення та корекції текстів.

У фокусі цього дослідження – **аналіз здатності ШІ, а саме Chat GPT Plus, редагувати українськомовні медійні тексти**, створені не мовною моделлю, а журналістами українських медіа. Для цього були обрані два українські

онлайн-видання — «*Вечірній Київ*» та «*Україна молода*». З кожного з них нами було обрано по чотири статті (загалом — вісім) на політичні та суспільні теми. Статті охоплюють період з серпня 2024 по березень 2025. З цих медіатекстів було сформовано вибірки шляхом скорочення їх до затвердженого нами розміру до 1500 знаків. Вибірki містять фрагменти з мовними помилками або невдалими формулюваннями. Ці фрагменти були попередньо нами проаналізовані та знайдені помилки класифіковані за видами: лексичні, граматичні, стилістичні, правописні; після цього вибірки редагував штучний інтелект – Chat GPT Plus.

**Наукова проблема** полягає у низькому рівні адаптованості сучасних мовних моделей до специфіки української мови, що виявляється у недостатній якості автоматичного редагування. Більшість ШІ-моделей, створених переважно англійськомовними компаніями, орієнтовані передусім на англійську мову, тому робота з українськомовним контентом часто супроводжується неточностями, некоректними граматичними конструкціями, порушенням стилістичних норм і норм правопису. Існує декілька інструментів редагування текстів українською мовою, наприклад «Правописник» (URL: <https://pravopysnyk.com>) та «*languagetool*» (URL: <https://languagetool.org/uk>), але їхній функціонал досить обмежений і не спрямований на виявлення широкого ряду різноманітних помилок. Саме тому дослідження ефективності ШІ (зокрема Chat GPT Plus) як інструмента **текстового редагування** є важливим кроком у напрямку розвитку якісного українськомовного медіапростору.

**Новизна дослідження** полягає у тому, що в центрі уваги опиняється функціональність ШІ як **редактора українськомовних текстів**, створених людиною. Попри наявність досліджень з обробки текстів англійською мовою, в українському академічному просторі майже відсутні роботи, які б системно

аналізували редагування ШІ саме медійного тексту українською мовою. Це дослідження заповнює частину цієї лакуни.

**Мета дослідження** — дослідити можливості та обмеження застосування штучного інтелекту (на прикладі Chat GPT Plus) у процесі редагування українськомовних медійних текстів.

**Об'єкт дослідження** — редагування українськомовних текстів із використанням штучного інтелекту – Chat GPT Plus.

**Предмет дослідження** — типові помилки в медійних текстах українською мовою та здатність ШІ їх виявляти та виправляти.

**Завдання дослідження:**

1. Розглянути типологію текстових помилок.
2. Проаналізувати особливості функціонування та застосування інструментів штучного інтелекту у процесі редагування українськомовних текстів.
3. Відібрати корпус медійних текстів українською мовою, що містять типові мовні помилки.
4. Здійснити ручний аналіз та класифікацію виявлених помилок за видами (лексичні, граматичні, стилістичні, правописні).
5. Подати фрагменти з помилками на автоматичне редагування ШІ.
6. Порівняти оригінальні фрагменти, ручні виправлення та варіанти редагування ШІ.
7. Оцінити ефективність редакторських можливостей ШІ за критеріями точності, стилістичної відповідності та правописної правильності.
8. Сформулювати рекомендації щодо покращення моделей ШІ у процесі редагування україномовних текстів.

**Методи дослідження.** Робота спирається на комплексний підхід, що поєднує теоретичний і прикладний аналіз.

Загальнонаукові методи:

- емпіричний аналіз — для виявлення типових мовних помилок у журналістських текстах;
- експериментальний метод — для перевірки ефективності інструментів штучного інтелекту (Chat GPT Plus) у редагуванні відібраних текстів;
- метод порівняльного аналізу — для зіставлення результатів редагування ШІ з нормативними (людськими) варіантами редагування;
- синтез та узагальнення — для формулювання висновків і рекомендацій на основі результатів дослідження.

Власне лінгвістичні методи:

- контент-аналіз журналістських матеріалів, відібраних з онлайн-ресурсів «Вечірній Київ» та «Україна молода», з метою дослідження реальних прикладів мовного вживання та фіксації помилок;
- лінгвістичний аналіз помилок — вивчення характеру, типології та причин мовних порушень (лексичних, граматичних, стилістичних, пунктуаційних тощо) в українськомовних медіатекстах.

Застосування таких методів дозволяє не лише оцінити поточний рівень розвитку ШІ у сфері редагування україномовних текстів, але й окреслити напрями для його вдосконалення. Результати дослідження можуть бути корисними як для розробників мовних моделей, так і для редакторів, журналістів і викладачів української мови.

**Структура роботи:** дослідження складається з двох розділів, перший з яких присвячений теоретичному аналізу проблематики, другий — практичному дослідженню та аналізу результатів редагування.

Основні положення та результати магістерської роботи були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Science in the modern world:

innovations and challenges», за підсумками якої видано збірку статей. Збірка розміщена на сайті <https://sci-conf.com.ua> у розділі «Архів конференцій» та має бібліотечний індекс УДК і міжнародний стандартний книжковий номер ISBN 978-1-4879-3790-4.

## РОЗДІЛ 1

# Типологія текстових помилок та можливості їх автоматизованого виправлення засобами ШІ

### 1.1. Особливості редагування українськомовного тексту засобами ШІ

Штучний інтелект (ШІ) — це технологія, яка дозволяє комп'ютерним системам виконувати завдання, які зазвичай виконуються з допомогою людських когнітивних здібностей, таких як розпізнавання мови, аналіз тексту, обробка даних та прийняття рішень. Штучний інтелект швидко поширюється в різних галузях, таких як література, мистецтво та інші творчі галузі. Він є провідним трендом у розвитку сучасних технологій і значно впливає на різні аспекти соціального життя. Згідно з інформацією на порталі Дія, у грудні 2020 року Рада міністрів України затвердила «Концепцію розвитку штучного інтелекту», що продемонструвало державну підтримку та зацікавленість у розвитку цієї галузі. У сучасному інформаційному суспільстві штучний інтелект, включаючи галузь обробки природної мови (NLP), усе більше проникає в різні сфери людської діяльності. Це включає не лише виявлення та виправлення орфографічних помилок, розстановці розділових знаків та граматичних помилок, а й більш складні завдання розпізнавання, такі як покращення стилю, оптимізація структури тексту, адаптація тексту до цільової аудиторії та забезпечення логічного порядку викладу [37].

Функціональність редагування ШІ базується на глибокому текстовому аналізі, що використовує алгоритми машинного навчання та глибокі нейронні мережі, навчені на величезних копусах текстових даних. Найвідомішими прикладами є великі мовні моделі, такі як GPT (Generative Pre-trained Transformer), BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) та T5 (Text-to-Text Transfer Transformer). Ці моделі демонструють високу

здатність виконувати різноманітні завдання, пов'язані з розумінням та генерацією природної мови, включаючи редагування [65].

Використання ШІ як текстового редактора можна розділити на декілька рівнів складності. На базовому рівні алгоритми перевіряють правильність слів та граматичних правил, автоматично виявляючи орфографічні та граматичні помилки. На більш високих рівнях це включає аналіз синтаксичної структури, виявлення семантичних відхилень, уникнення неоднозначностей, адаптацію стилю та тону до заданого контексту. На найвищому рівні ШІ може перефразувати текст, скорочувати або розширювати фрагменти тексту без втрати змісту, редагувати особливості дискурсу та навіть покращувати риторичну виразність тексту [22].

Використання штучного інтелекту для редагування текстів українською мовою є самостійним напрямом досліджень у сучасній обчислювальній лінгвістиці та прикладній інженерії. Незважаючи на швидкий розвиток технологій обробки природної мови, якісне редагування українських текстів залишається складним завданням. Одна з головних причин полягає в обмеженому представленні української мови в навчальних корпусах сучасних мовних моделей. Це призводить до фрагментарності навчання важливим аспектам, характерним для різних функціональних різновидів української мови, таких як морфологія, синтаксис, семантика, прагматика та стилістичні норми. У результаті, може бути згенеровано редагування, що не відповідає контексту, порушена логічна та смислова цілісність речень, знизиться відповідність заданому стилю [15].

Через те, що однаковий запит до моделі може повертати редакційні зміни різного ступеня та характеру, це ускладнює використання штучного інтелекту в галузях, де потрібні послідовність та точність, таких як академічні, юридичні, офіційні ділові дискусії. Як стверджує Журавльова Т.І., у багатьох

випадках моделі штучного інтелекту чітко не розрізняють завдання редагування (покращення тексту, що вже існує) та завдання створення нового тексту. Така невизначеність функціональної спрямованості призводить до надмірного втручання в оригінальний текст, включаючи зміни стилю, ритму, голосу автора, а інколи навіть важливого змісту [21]. Крім того, є системні помилки у застосуванні правопису та пунктуації української мови. Зокрема, існує тенденція механічного перенесення правил пунктуації з англійської мови, що виявляється, наприклад, у неправильному використанні коми перед підрядними сполучниками або неналежній зміні позиції вставних конструкцій.

Для подолання цих проблем бажано застосувати низку заходів, спрямованих на покращення як лінгвістичних знань моделі, так і алгоритмів редагування.

По-перше, необхідно значно розширити та поглибити текстову базу даних української мови. Важливим є не лише кількісний параметр, а й якісна репрезентативність. У навчальному корпусі мають бути представлені різноманітні жанри та стилі сучасної української мови, такі як наукові тексти, художня література, журналістика, розмовна мова, офіційний діловий стиль. Особливо важливо включити пари оригінал-редакція, які демонструють логіку редагування в реальних комунікативних контекстах [11].

Крім лінгвістичних заходів, важливо враховувати культурно-історичний контекст. Під час редагування текстів, що містять ідеологічні, емоційні та культурні елементи, модель має бути чутливою до контексту, тобто зберігати достовірність висловлювання без втрати смислового та етичного змісту. Це може включати відмову від окремих редагувань, вибір режиму стильового редагування (академічний, нейтральний, формальний) або отримання лінгвістичного пояснення змін.

Упровадження ШІ в процес редагування текстів має багато переваг. По-перше, це гарантує швидку обробку текстової інформації, значно скорочуючи

час, необхідний для аналізу редагування. По-друге, системи на основі ШІ демонструють послідовність у застосуванні правил, зменшуючи ймовірність помилок, пов'язаних з суб'єктивністю та втомою людини. По-третє, такі системи працюють у режимі реального часу, надаючи зворотний зв'язок безпосередньо під час процесу написання [7].

Отже, редагування текстів українською мовою за допомогою ШІ є міжгалузеву та складною роботою, яка потребує інтеграції досягнень у галузях штучного інтелекту, мовознавства, культурних досліджень та когнітивних наук. Рішення полягає не тільки в технічному вдосконаленні мовних моделей, а й у глибокому адаптуванні до українського мовно-культурного контексту, одночасно використовуючи досвід людського редагування як орієнтир для розвитку штучного інтелекту.

## **1.2 Роль штучного інтелекту у зміцненні позицій української мови в цифровому просторі**

У сучасному світі технології штучного інтелекту швидко розвиваються і стають невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Вони впливають на спілкування, роботу, освіту та творчість, тому їх проникнення в мовні сфери неминуче. Оскільки штучний інтелект є ключовою технологією, що визначає напрям майбутнього цифрового розвитку, в Україні необхідно активно адаптувати його до особливостей української мови. В іншому випадку, статус української мови в міжнародному інформаційному середовищі поступово зменшиться, а використання її в технологічному просторі стане незручним для носіїв мови [7].

Однією з головних проблем, що виникають у процесі глобалізації, є домінування англійської мови в цифрових технологіях. Багато систем штучного інтелекту, включаючи загальні мовні моделі, розроблені переважно для користувачів, що розмовляють англійською мовою. Це призводить до того,

що українці стикаються з проблемою низької точності та природності генерації українських текстів, що змушує їх переходити на англійську та інші мови, на яких ШІ функціонує ефективніше. Якщо технології успішно адаптуються до української мови, люди зможуть спілкуватися рідною мовою, не втрачаючи якості спілкування, що сприятиме збереженню та поширенню української мови.

Генерування високоякісного тексту українською мовою відіграє важливу роль у популяризації української мови в різних сферах. Якщо штучний інтелект зможе правильно формулювати думки, надавати точні переклади та підтримувати природний стиль, це підвищить довіру до українських цифрових сервісів. Це може вплинути на вибір мови у бізнес-документах, створенні контенту, освіті та навіть творчій діяльності. Наприклад, високий рівень генерації текстів може спонукати авторів блогів, журналістів, письменників активніше використовувати українську мову в цифровому просторі, що сприятиме розвитку української мови [30].

Крім того, розробка українського штучного інтелекту важлива й з погляду освіти та науки. Українські студенти, дослідники, викладачі та редактори зможуть використовувати інтелектуальні системи для написання наукових статей, аналізу текстів, автоматичного перекладу наукових праць, що значно полегшить їхню роботу. Варто також розглянути вплив ШІ на державний сектор. Багато урядів вже використовують його для автоматизації управління документами, надання державних послуг та перекладу нормативних актів [56].

Ще одним важливим аспектом є захист культурної спадщини за допомогою цифрових технологій. Високоякісні моделі штучного інтелекту допомагають створювати архіви, автоматично розпізнавати та оцифровувати історичні документи, літературні твори, народні перекази. Таким чином, можна зберегти та зробити доступними унікальні приклади української мови та культури.

Зрештою, адаптація штучного інтелекту до української мови – це не просто технічне вдосконалення, а стратегічний крок, спрямований на збереження, поширення та розвиток української мови. Якщо користувачі зможуть комфортно взаємодіяти з цифровими системами рідною мовою, вони не відчуватимуть потреби використовувати на інші мови, що додатково зміцнить статус української мови в глобальному інформаційному просторі.

### **1.3 Машинне навчання та навчання ШІ для редагування українськомовного тексту**

Текстові редакційні інструменти на основі штучного інтелекту розвиваються через важливий аспект процесу машинного навчання, що формує мовну здатність моделі. Сучасні редакційні системи ШІ, включаючи ті, що реалізовані за допомогою трансформерної архітектури (архітектура глибоких нейронних мереж), таких як GPT та BERT, проходять кілька рівнів навчання. Тобто, це попереднє навчання, точне налаштування та інколи додаткове навчання з підкріпленням від людини (RLHF). Усі ці етапи спрямовані на забезпечення високого рівня послідовності, зв'язності, семантичної точності та стилістичної доречності редакційних результатів [70].

Однак ефективність ШІ в редагуванні українських текстів безпосередньо залежить від наявності високоякісного та репрезентативного навчального корпусу. Якщо кількість чітко маркованих українських текстів, включаючи пари «чернетка-редагована версія», обмежена, модель не може впевнено розрізняти прийнятні стилістичні зміни, відмінки, жанрові межі та прагматичні маркери. Через брак таких даних надзвичайно складно сформувати інтуїтивне «відчуття» норм, особливо щодо вибору лексики, пунктуації, синтаксичної структури, та логічної побудови українських речень.

Однією з проблем машинного навчання у цьому питанні є складність відтворення людської мовної інтуїції. Мовна інтуїція часто базується не лише

на правилах, а й на культурних, ситуаційних, дискурсивних та контекстуальних факторах. Традиційні алгоритми семантичного аналізу мають обмежені можливості враховувати такі параметри, тому глибоке редагування стилю неможлива. У зв'язку з цим дослідники все частіше звертають увагу на гібридний підхід до навчання моделей, який включає приклади з реального мовного середовища, де професійні редактори правлять текст. Іншими словами, створення корпусу, що включає послідовне людське редагування в різних стилях та функціональних регістрах, є передумовою для розробки більш контексточувливих моделей редагування [69].

З огляду на все вище зазначене, перспективним напрямом розвитку штучного інтелекту як текстового редактора є створення гібридної системи, яка доповнює автоматичне редагування людським контролем. У такій системі ШІ виконує роль помічника, пропонуючи варіанти редагування, але остаточне рішення приймає людина. Такий підхід не тільки запобігає надмірному погіршенню стилю автора, але й полегшує поступове «навчання» моделі шляхом аналізу людських рішень. У цьому контексті корисною також є система збереження відхиленних та прийнятих варіантів, яка утворює динамічну базу даних прецедентів редагування, що слугуватиме основою для подальшого навчання. Крім того, нагальною задачею є подальше вдосконалення алгоритмів семантичного аналізу, щоб вони не тільки розпізнавали окремі семантичні одиниці, але й могли моделювати глибоку концептуальну структуру тексту. Особливу увагу слід приділити адаптації моделі до різних жанрів, стилів та професійних особливостей мови, таких як наукові, журналістські, художні та бізнес-тексти. Це передбачає впровадження багаторівневої параметризації, щоб модель «розуміла» жанр та стиль тексту та адаптувала стратегію редагування відповідно.

У майбутньому важливо розширити можливості багатомовного редагування, особливо для мов з обмеженими цифровими ресурсами, таких як українська. Це можна досягти за допомогою багатозадачного навчання, яке дозволить частково перенести знання, отримані моделлю на мовах з великими ресурсами (наприклад, англійською), на мови з обмеженими даними. Однак цей підхід потребує ретельної уваги до мовних відмінностей та створення спеціального мовного шару, що враховує особливості граматичної системи та стилістичних норм української мови.

Крім технічних аспектів, важливо враховувати етичні аспекти машинного навчання. Це стосується уникнення упередженості в алгоритмах, збереження справжнього голосу автора та забезпечення надійного й етичного функціонування системи ШІ. Тренування не лише покращує точність оцінки редагування, а й сприяє підвищенню довіри до інтелектуальних інструментів для фахівців, таких як редактори, мовознавці, науковці та освітяни [84].

Можна зробити висновок, що для ефективного машинного навчання моделей редагування ШІ необхідний комплексний підхід, який поєднує в собі технічне вдосконалення алгоритмів, розширення навчального корпусу, залучення людського досвіду та врахування особливостей української мови та культури. Такий міжпредметний вектор розвитку дозволить не лише зменшити помилки у синтаксисі, стилістиці й семантиці, а й забезпечити релевантність редакторських рішень у межах різних комунікативних ситуацій.

#### **1.4 Мовна норма, типи повних норм**

Мовна норма — це сукупність усталених правил функціонування мови в усній та письмовій формах, що визнаються суспільством на певному етапі історичного розвитку. Вона охоплює різні типи норм: орфоепічні, акцентологічні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, фразеологічні, граматичні та стилістичні. Мовна норма характеризується *стабільністю* та

відносною єдністю, що гарантує ефективне функціонування літературної мови. Ця єдність зумовлена надтериторіальним характером літературної мови, що є особливо важливим для мовної ситуації України. Ця єдність поєднується з гнучкою стабільністю (за В. Матезіусом) і динамізмом, що визнається й сучасною українською мовознавчою наукою. Ступінь стабільності мовних норм різний: деякі зникають, інші з'являються [17].

Мовні зміни відбуваються як у часовому розрізі (діахронічно), так і в межах одного періоду (синхронічно). Швидкість змін залежить від рівня мови. Найбільш динамічними змінами є зміни наголосу, коли нові наголоси поступово витісняють традиційні. Проте в синтаксисі норма залишається більш стабільною, а зміни стосуються радше використання та частоти, ніж самого набору синтаксичних конструкцій.

Найбільші зміни фіксуються у лексиці. Кількість лексичних одиниць значно перевищує кількість одиниць інших мовних рівнів, оскільки лексика безпосередньо пов'язана з реальністю та чутлива до соціальних змін. З'являються нові слова для позначення нових понять, а старі слова зникають або набувають нового значення.

Важливою ознакою літературної норми є *варіативність*, тобто співіснування подібних за функцією та взаємозамінних мовних засобів. У вузькому сенсі вони є рівнозначними, недиференційованими елементами.

Процес упорядкування та затвердження мовних норм називають *кодифікацією* мови — термін, запозичений із юридичної сфери й активно використовуваний Празьким лінгвістичним гуртком. Основними засобами фіксації мовних норм є словники (орфоепічні, орфографічні, морфемні, термінологічні, тлумачні), граматики, правописи, підручники та довідники. Саме вони забезпечують стабільність, функціонування та розвиток мови в суспільстві. Кодифіковану мову її носії сприймають як мовний стандарт, який

служує зразком для загальнонаціонального спілкування. Кожна розвинена мова має історично сформовану, соціально зумовлену норму, що упорядковує її складну структуру та сприяє єдності мовного простору [20].

Ось так про мовну норму писала Коць Т.А.: «Норма є об'єднувальним і зміцнювальним елементом складної структури літературної мови на всіх етапах її розвитку. Тому основною її ознакою є стабільність, яка спирається на традицію» [26].

Українська мова розвивається і збагачується разом із розвитком суспільства. Вона постійно змінюється і вдосконалюється, це відображено в українському правописі, що змінювався неодноразово разів упродовж останніх 100 років. Сучасний правопис був затверджений у 2019 році.

Поява нового завжди має свої передумови. Українське правописне видання 2019 року, що прийшло на зміну попередньому (1992 року). Головною причиною виникнення нового правопису були певні зміни. По-перше, зміни в суспільстві, по-друге, зміни в мові. По-третє, зміни в уподобаннях та баченні користувачів мови, по-четверте, зміни в сучасних мовних нормах, по-п'яте, зміна загального вектору мовної політики. Усе це призвело до прийняття та затвердження нового правопису.

Український правопис є документом, і, як і будь-який інший документ, має юридичне підґрунтя. Тому український правопис розроблено Українською національною правописною комісією. Склад цієї комісії затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2015 року (№ 416) [46]. До складу комісії увійшли відомі вчені Національної академії наук України та з вищих навчальних закладів з різних регіонів нашої країни.

### **1.5. Типологія помилок: принципи класифікації**

Завдяки розвитку штучного інтелекту (ШІ) у галузі обробки природної мови (NLP), якість автоматичного створення тексту різними мовами, зокрема

українською, значно підвищилась. Проте, використання ШІ для створення українського тексту все ще пов'язане з низкою проблем, що стосуються граматичної правильності, стильової відповідності, точності перекладу та смислових аспектів. З огляду на морфологічні та синтаксичні особливості української мови, системи автоматичного створення тексту часто допускають помилки, які можна класифікувати за типами мовних помилок.

Для покращення якості генерації необхідні вдосконалення алгоритмів морфологічного аналізу, адаптація мовних корпусів та залучення українських фахівців до розробки відповідних технологій. Оскільки це дозволяє ідентифікувати та систематизувати помилки, що, у свою чергу, сприяє ефективній корекції текстів та підвищенню загальної якості комунікації. Помилки в текстах, створених як людиною, так і штучним інтелектом, мають різноманітну природу, виникаючи на різних рівнях мовної системи, від лексики та морфології до синтаксису, стилю та прагматики. У цьому підрозділі розглянуто основні принципи класифікації помилок у текстах.

**Принципи класифікації текстових помилок.** У сучасному мовознавстві існує значна кількість класифікацій текстових помилок, які базуються на різноманітних типах норм — орфографічних, граматичних, лексичних, стилістичних тощо. Такі класифікації дозволяють системно підходити до виявлення й виправлення помилок у текстах різного типу. Останнім часом у науковому середовищі зростає інтерес до психолінгвістичного підходу у вивченні текстових помилок, який передбачає аналіз не лише результату — тобто сформованого тексту, — а й механізмів виникнення мовних відхилень на етапах мовленнєвого породження і сприймання. Цей підхід спрямований на виявлення внутрішніх когнітивних і психологічних причин помилок, що робить його особливо цінним для глибшого розуміння природи мовленнєвих порушень. В Україні психолінгвістичну перспективу активно розробляють

такі дослідники, як Р. Іванченко, М. Феллер, Ф. Бацевич. Зокрема, Ф. Бацевич детально й системно аналізує мовленнєві аномалії (девіації) у процесі породження мовлення [6].

Одним з головних підходів до класифікації помилок є врахування їхнього впливу на сприйняття реципієнтом і на порушення нормативної структури тексту. Зокрема, З. Партико у праці «Загальне редагування. Нормативні основи» пропонує класифікацію помилок за низкою ознак, серед яких важливе місце займає поділ на значущі й незначущі помилки. До значущих (істотних) належать ті, що суттєво змінюють зміст повідомлення або порушують нормативність настільки, що сприйняття тексту стає викривленим чи унеможливленим. Натомість помилка у формі написання слова є незначущою, оскільки хоч і є відхиленням від норми, але не ускладнює розуміння змісту. Значущість помилки також варто оцінювати за наслідками, до яких вона може призвести [42].

**Типи помилок за семантико-прагматичним підходом.** До більш деталізованої класифікації належить поділ помилок на інформаційні, модальні, темпоральні, ситуативні тощо.

Інформаційні помилки включають:

- контекстні – виникають через порушення внутрішньотекстових зв'язків або логіки викладу;
- реципієнтські – зумовлені неврахуванням рівня обізнаності або інтерпретаційної здатності читача;
- суспільно-інформаційні – стосуються викривлень загальновідомих фактів або культурних кодів.

**Модальні й фактичні помилки** полягають у неправильному представленні дійсності. Ідеться про вживання слів і конструкцій, які припускають хибну модальність: «нібито сказав», «нібито підтвердив», що формує *фейковий* чи

маніпулятивний наратив. Такі помилки особливо небезпечні у медіатекстах, де можуть слугувати засобом дезінформації.

**Темпоральні помилки** пов'язані з неточним або помилковим відображенням часових відношень. Наприклад, у повідомленні «*Учора в Братиславі відбулася зустріч...*» не вказано конкретної дати, що ускладнює інтерпретацію.

**Локальні помилки** стосуються неправильного зазначення географічної локації або її неоднозначного вживання.

**Ситуативні помилки** пов'язані з неправильним зображенням подій або обставин, що мають контекстуальне значення.

**Семіотичні помилки** виникають унаслідок нерозмежування синонімічних назв або термінів, особливо в міжкультурному спілкуванні. Наприклад, *Еверест* і *Джомолунгма* позначають одну географічну реалію, однак вибір назви може мати культурне та політичне забарвлення.

**Відображувальні помилки** виникають тоді, коли в процесі сприйняття повідомлення у реципієнта формується інший образ, ніж той, який мав на увазі автор. Інакше кажучи, між задумом комунікатора та інтерпретацією аудиторії виникає розбіжність.

**Значеннєві помилки** полягають у неправильному тлумаченні слова або словосполучення в певному контексті. Наприклад, слово «*бандерівець*» має різну конотацію залежно від регіонального чи ідеологічного контексту.

**Тезаурусні помилки** пов'язані з невдалим підбором лексем, що призводить до неточності вислову.

**Релятивні помилки** виникають у випадках, коли відсутній зв'язок між частинами тексту, що створює проблеми з розумінням, зокрема в осіб, не знайомих із попереднім контекстом.

**Сприйняттєві помилки** — помилки, пов'язані із двозначністю.

**Атенційні помилки** — порушення контактної функції мови, які призводять до втрати уваги реципієнта або зміщення фокусу комунікації.

**Копіювальні помилки** — механічні, спричинені недбалістю або автоматизацією копіювання тексту без належного контролю, зокрема під час роботи зі штучним інтелектом.

Ще одну детальну класифікацію мовних помилок запропонував П.П. Куляс. Вона охоплює різні рівні творення тексту – від етапу формування задуму до його реалізації у вигляді завершеного висловлювання. [28, с. 24-38] Ця система є цінним інструментом для редакторського аналізу, лінгвістичної діагностики та вдосконалення навичок письма. Типологія охоплює п'ять основних груп помилок:

**1. Орфографічні помилки.** Ця група охоплює помилки, пов'язані з порушенням правил написання слів. До них належать:

- Традиційні орфографічні помилки – класичні відхилення від загальноприйнятих норм написання, які найчастіше зумовлені неухважністю або недостатнім знанням правил.
- Невиправдане ігнорування норм – зумисне або несвідоме порушення правопису, що сприймається як ознака некомпетентності.
- Порушення принципу єдності – непослідовність у написанні складових елементів одного і того ж тексту (наприклад, різне написання одного і того ж слова).
- Невдале оформлення іншомовних елементів – неправильна адаптація іншомовної лексики до української графіки й морфології.
- Уплив інших мов – використання орфографії російської чи інших мов, що виявляється у порушенні правил українського правопису.

**2. Пунктуаційні помилки.** Цей блок охоплює недотримання правил уживання розділових знаків:

- Типові пунктуаційні порушення – помилки в уживанні ком, крапок, тире, двокрапок тощо.
- Індивідуальні (авторські) розділові звички – випадки надмірної або необґрунтованої пунктуації, які не відповідають загальноприйнятим нормам.
- Механічні пропуски чи дублювання знаків – зумовлені технічними або редакторськими огріхами.
- Невдале моделювання інтонацій – неправильне інтонування через помилки в розділових знаках, що змінює смисл.

**3. Лексико-фразеологічні помилки.** До цієї категорії входять лексичні і фразеологічні відхилення:

- Порушення норм уживання слів – неправильне застосування слів, часто через нерозуміння їх значення чи стилістичного забарвлення.
- Фразеологічні помилки – недоречне використання сталих виразів, змішування їх компонентів, перекручування.
- Паронімічні підміни – вживання слів, схожих за звучанням, але різних за значенням.
- Дублювання – використання зайвих синонімів, що створюють смислову надмірність.
- Калькування – дослівний переклад іншомовних зворотів без урахування норм української мови.

**4. Стилiстичнi помилки.** Стилiстичнi хиби полягають у порушеннi вiдповiдностi мiж змiстом, метою висловлювання та мовними засобами:

- Порушення стилістичної цілісності – змішування елементів різних функціональних стилів.
- Невідповідність тону висловлювання ситуації спілкування – або надмірна офіційність, або надмірна фамільярність.

- Штучність і книжність лексики там, де варто використовувати простіші засоби – часто трапляється у студентських і наукових текстах.
- Недоречні стилістичні фігури або звороти, які не відповідають жанровим вимогам тексту.

**5. Комуникативні (ментально-психологічні) помилки.** Ця група вважається найскладнішою, адже пов'язана з мисленнєвим процесом і стосується формування самого задуму та його реалізації:

1) Помилки на етапі добору елементів висловлювання – неточності, що виникають ще до початку мовлення:

- подвійне позначення одного і того ж змістового елементу,
- пропуски важливих частин у висловлюванні,
- змішання елементів, що не утворюють логічний перелік,
- хибне позначення часових зв'язків.

2) Хиби категоризації (виділення основних змістових моментів):

- нечітко сформульований головний задум,
- невдалі абстракції замість точних понять,
- помилкове визначення виконавця дії,
- хибна характеристика процесу, дії чи стану,
- подвійне трактування одного й того ж змістового елементу.

3) Проблеми вербалізації задуму:

- помилкова персоніфікація,
- мовні конструкції, що не притаманні живому мовленню,
- надмірна або недостатня деталізація думки,
- змішування значень схожих, але не синонімічних слів або фразеологізмів.

4) Хиби при побудові поверхневої структури речення:

- невідповідність лексики задуму,
- логічні зсуви в побудові фрази,
- неправильний вибір синтаксичних конструкцій,
- зміщення модального плану тощо.

5) Лексико-семантичні порушення:

- псевдосинонімічні словосполуки,
- добір лексем, що порушують стилістичну узгодженість,
- вплив іншомовного мислення (зокрема російського),
- помилкове вживання близьких за формою, але різних за значенням слів,
- зміщення логічного сенсу речення через неправильне вживання частки «не»,
- викривлення сталих мовних зворотів.

## Висновки до 1 розділу

Отже, перспективним напрямком розвитку є створення гібридної системи редагування, яка поєднує автоматичне виявлення помилок з людським контролем. Цей підхід забезпечує баланс між точністю редагування та збереженням стилю автора.

Мовні норми є водночас динамічною і стабільною системою правил, вони відіграють важливу роль у забезпеченні цілісності та зрозумілості тексту. Розуміння природи мовних норм, їх мінливості та тенденцій розвитку дозволяє розробляти більш ефективні алгоритми штучного інтелекту для роботи з текстами. До того ж навчити штучний інтелект правил нового правопису 2019 року є необхідним кроком до успішного редагування текстів.

Існує значна кількість різних типологій помилок, які охоплюють широкий спектр від формальних до глибоко семантичних і прагматичних відхилень. Систематизація таких помилок є необхідною передумовою для створення ефективних редакторських стратегій, зокрема при використанні ШІ як редактора. Автоматизовані системи редагування мають бути налаштовані не лише на виявлення формальних помилок, але й на ідентифікацію значеннєвих, прагматичних і культурно зумовлених відхилень, що вимагає глибокого семантичного аналізу й урахування контексту. У цьому аспекті типологічний аналіз помилок виступає основою для побудови більш точних і гнучких алгоритмів редакторських систем нового покоління.

## РОЗДІЛ 2

### Редагування українського тексту Chat GPT Plus

#### 2.1 Етапи дослідження

Дослідження проводилося із застосування штучного інтелекту (ШІ) Chat GPT моделі Plus. Про цю модель: «Покращена точність. Chat GPT Plus навчено на величезному масиві даних, завдяки чому він більш точно розуміє та реагує на вхідні дані. Тепер модель на 82% краще виявляє невідповідні запити та на 40% частіше генерує бажану інформацію».

Етапи дослідження:

- 1) визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати;
- 2) перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить;
- 3) етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту;
- 4) етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку;
- 5) відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків;
- 6) формування таблиці успішності редагування вибірок.

Суть дослідження полягає в тому, щоб відстежити прогрес редагування вибірок Chat GPT Plus від першого запиту (етап 2) до фінальної перевірки (етап 4). У дослідженні наведені дослівні варіанти редагування вибірок штучним інтелектом, що супроводжуються коментарем.

## **2.2 Характеристика вибірки й реалізація дослідження**

Вибірка є важливим етапом будь-якого дослідження, оскільки вона визначає якість і репрезентативність отриманих результатів. Вибірка була сформована на основі восьми статей медійного стилю з двох українських медіаресурсів: «Україна молода» та «Вечірній Київ». Усі тексти стосувалися суспільно важливих тем, зокрема політики та війни, та охоплювали період із серпня 2024 по березень 2025.

Було сформовано 4 вибірки з джерела «Україна молода» та 4 – з «Вечірній Київ». Кожна вибірка обсягом до 300 слів (приблизно 1500 знаків без пробілів). Якщо стаття з джерела перевищувала цей обсяг, то вона була скорочена з дотриманням принципів збереження основного змісту та структури для формування вибірки. Основним критерієм відбору було наявність у текстах різноманітних помилок — лексичних, пунктуаційних, граматичних та правописних, виправлення яких стало предметом дослідження.

### **Медіаджерело «Україна молода»**

#### **2.2.1 Редагування вибірки 1: опрацювання лексичних і граматичних помилок**

##### **Етап 1. Визначення типів помилок у вибірці:**

- 1) правопис слова «президент»: з великої чи з малої літери;
- 2) слово «її» - зайва анафоричність, різновид плеоназму;
- 3) тавтологія;
- 4) пропущений прийменник;
- 5) граматична помилка: неузгодження у складеному дієслівному присудку;
- 6) пунктуаційна помилка: відсутність лапок у назві медіаджерела;
- 7) недотримано правил чергування у/в на початку слова.

**Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** *«уважно прочитай цей текст і перевір його на наявність лексичних, пунктуаційних і правописних помилок, редагуй текст».*

**Відповідь:**

*«Основні виправлення:*

*1. Граматика та лексика*

○ *"Президент Володимира Зеленського" → "Президента України Володимира Зеленського" (родовий відмінок, для узгодженості).*

○ *"і прийме виклик" → "ї прийме виклик" (на письмі прийменник "і" замінюється на "ї" перед голосним для плавності).*

○ *"щоб вони могли" → "щоб вона могла" (підмет "Україна" в однині).*

○ *"Я був і залишаюся підтримувати Зеленського" → "Я був і залишаюся на боці Зеленського" (стилістично правильніше).*

*2. Пунктуація*

○ *«Це наша справа, справа європейців, прийняти цей виклик» → «Це наша справа, справа європейців – прийняти цей виклик» (тире, бо друга частина уточнює першу).*

*3. Орфографія*

○ *"Висока представниця ЄС із зовнішніх справ й політики безпеки" → "Висока представниця ЄС із зовнішніх справ і політики безпеки" (з "і" передається краще).*

○ *"США заслуговують щось краще" → "США заслуговують на краще" (кращий варіант керування).*

*Тепер текст виглядає природніше й точніше».*

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 1. Запит 1:** *«чи знаєш ти коли ми пишемо слово "президент" з великої літери, а коли з малої?»;*

**Відповідь:**

*«Так, знаю. Ось основні правила написання слова «президент» з великої або малої літери:*

*З великої літери («Президент»)*

*1. Якщо це офіційний титул або звернення*

- Президент України Володимир Зеленський*
- Президент США Джо Байден*
- Шановний Президенте, дозвольте звернутися...*

*2. Якщо слово стоїть у документах, офіційних текстах або назвах установ*

- Адміністрація Президента України*
- Указ Президента України №123/2024*

*З малої літери («президент»)*

*1. Коли йдеться про посаду загалом, без конкретного імені*

- Наступного року в Україні обиратимуть нового президента.*
- У багатьох країнах президент є главою держави.*
- Колишній президент часто виступає як політичний радник.*

*2. Якщо слово вжите в загальному значенні або в переносному сенсі*

- Він поводитьсь, як справжній президент у своєму класі.*
- У цьому клубі кожен другий — президент якоїсь організації.*

*Висновок:*

*• Якщо є конкретне ім'я або йдеться про офіційний титул  
→ «Президент».*

*• Якщо загальна згадка про посаду чи слово в переносному значенні  
→ «президент».*

ШІ відповідає правильно й упевнено. На наступний запит знайти помилку 1 у відповідному реченні ШІ впорався.

**Помилка 1. Запит 2:** *«зверни увагу на це речення, чи є в ньому помилка у написанні слова "президент"? Після зустрічі Президента Володимира Зеленського з президентом»;*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є помилка у вживанні великої літери.*

*Ось правильний варіант:*

*Після зустрічі президента Володимира Зеленського з президентом...*

*Пояснення:*

- Слово «президент» у цьому випадку вживається як назва посади, а не офіційний титул у документі чи зверненні, тому пишеться з малої літери.
- У офіційних текстах чи документах можна було б залишити велику літеру (Президент України), але в такому формулюванні вона не потрібна.

*Тож правильний варіант:*

*«Після зустрічі президента Володимира Зеленського з президентом...»»*

**Помилка 2. Запит 1:** *«чи є в цьому реченні плеоназм? Європа продовжуватиме підтримувати Україну в її боротьбі проти агресії»*

**Відповідь:**

*«Так, у реченні є плеоназм:*

*«боротьбі проти агресії»*

*Чому це плеоназм?*

- Боротьба вже передбачає протистояння чомусь негативному (агресії, загрози, проблемі).
- Агресія – це напад або ворожі дії, які самі по собі передбачають необхідність опору.

*Як виправити?*

1. «Європа продовжуватиме підтримувати Україну в її боротьбі.» (слово «агресія» не є обов'язковим, адже контекст уже зрозумілий)

2. «Європа продовжуватиме підтримувати Україну в її боротьбі з агресією.» (заміна «проти» на «з» звучить природніше)

*Виправлений варіант буде більш лаконічним і стилістично правильним».*

**Помилка 2. Запит 2:** «а чи не зайвим тут є слово "її"?»

**Відповідь:**

«Так, слово «її» у цьому реченні є зайвим і його можна вилучити без втрати змісту.

*Чому?*

• «Україна» вже згадується в реченні, і зрозуміло, що боротьба належить саме їй.

• Це покращить стилістичну лаконічність і зробить фразу природнішою.

*Ось оптимальний варіант:*

«Європа продовжуватиме підтримувати Україну в боротьбі з агресією.»

*Так речення звучить чітко і без зайвих слів».*

**Помилка 2. Запит 3:** «як назвати такий тип помилки, коли наявне зайве слово, без якого зміст зрозумілий»;

**Відповідь:**

«Такий тип помилки називається лексичним надміром або надмірністю (редундантністю).

*Основні види лексичного надміру:*

1. Плеоназм – коли одна частина фрази дублює зміст іншої.

○ «Основна суть» → «Суть»

○ «Перше знайомство» → «Знайомство»

2. *Зайве слово, яке не змінює сенс речення*

- «Вона піднялася вгору» → «Вона піднялася»
- «Європа продовжуватиме підтримувати Україну в її боротьбі» →
- «Європа продовжуватиме підтримувати Україну в боротьбі»

*Такий надмір у мовленні не є грубою помилкою, але його варто уникати для чіткості та стислості тексту»».*

**Помилка 3. Запит 4:** *«чи є в цьому реченні плеоназм? Україна та її Президент ніколи не залишаться на самоті, Європа продовжуватиме працювати разом з Україною заради досягнення сталого й тривалого миру»*

**Відповідь:**

*«Так, у реченні є плеоназм:*

*«сталого й тривалого миру»*

*Чому це плеоназм?*

- *Сталий = такий, що не змінюється, довговічний.*
- *Тривалий = довгий за часом.*
- *Ці слова дуже близькі за значенням, і їх використання разом виглядає*

*надмірним.*

*Як виправити?*

1. *«...заради досягнення сталого миру.»*

2. *«...заради досягнення тривалого миру.»*

*Обидва варіанти будуть правильними, і сенс не зміниться».*

*Помилку 4 ШІ виправив у першому запиті.*

**Помилка 5. Запит:** *«чи є помилка у цьому реченні? Я був і залишаюся підтримувати Зеленського»*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є помилка. Дієслова "був" і "залишаюся" вимагають різних конструкцій:*

"Був" + *інфінітив* → Я був готовий підтримувати Зеленського.  
"Залишаюся" + *присудковий вираз* → Я залишаюся його прихильником.

*Правильні варіанти виправлення:*

*Я був і залишаюся прихильником Зеленського.*

*Я був і залишаюся готовий підтримувати Зеленського.*

*Я підтримував і продовжую підтримувати Зеленського.*

*Тобто, потрібно узгодити дієслова або змінити конструкцію».*

Після декількох запитів ШІ погодився, що назва медіаджерела «Україна молода», якщо воно вперше зустрічається у статті, повинне писатися повністю, з великої літери і в лапках.

**Помилка 6. Запит 1:** *«якщо назва медіаджерела трапляється вперше у статті, хіба не варто писати повністю його назву та брати у лапки»*

**Відповідь:**

*«Так, ти абсолютно правий!»*

*Правильний підхід: Якщо назва медіа зустрічається вперше у статті, її слід писати повністю і брати в лапки: Як повідомляє газета «Україна молода», Зеленський достроково пішов з Білого дому.*

*Якщо назва згадується повторно, можна використовувати скорочення без лапок: УМ зазначає, що реакція світових лідерів була негайною.*

*Виняток: якщо скорочення є офіційним брендом медіа (як, наприклад, BBC, CNN), тоді воно завжди пишеться без лапок.*

*Отже, якщо в тебе перша згадка в тексті, краще написати «Україна молода» в лапках, а далі вже можна скорочувати до УМ».*

Щодо останньої помилки, було досить складно переконати ШІ, що краще замінити «вважає» на «уважає» відповідно до правил милозвучності задля того, щоб уникнути збігу приголосних.

**Помилка 7. Запит 1:** *«чи потрібно замінити вважає на уважає відповідно до правил милозвучності в українській мові?»*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні не потрібно замінювати "вважає" на "уважає", оскільки немає збігу приголосних чи голосних, які б ускладнювали вимову.*

*«Трамп вважає це зневагою до США.» – милозвучно і правильно.*

*Коли б заміна була доречною?*

*Якщо попереднє слово закінчувалося на приголосний, а наступне після "вважає" починалося б на приголосний, наприклад:*

*«Він вважає важливим...» → Тут можна замінити на «Він уважає важливим...», щоб уникнути збігу "вв".*

*Але у твоєму реченні такого збігу немає, тому залишаємо "вважає"».*

**Помилка 7. Запит 2:** *«ТраМП ВВажас, тут є збіг приголосних, чи не вважаєш ти, що варто було б замінити вважає на уважає»*

**Відповідь:**

*«У цьому випадку заміна "вважає" на "уважає" не є обов'язковою, хоча з точки зору милозвучності вона можлива.*

*Чи є збіг приголосних?*

*Так, у поєднанні "Трамп вважає" дійсно є збіг "пвв", але він не створює труднощів у вимові, тому залишається варіативність.*

*Чи варто замінити?*

*Якщо ти хочеш зробити речення плавнішим, можна написати "Трамп уважає".*

*Але якщо залишити "Трамп вважає", це теж буде правильно, адже у сучасній українській мові частіше використовується саме "вважає".*

*Висновок: Замінити можна, але це не є суворою вимогою правил милозвучності».*

#### **Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«редагуй цей текст остаточно, не забудь про всі ті помилки, про які ми з тобою раніше говорили»;*

#### **Відповідь:**

*«Після зустрічі президента Володимира Зеленського з президентом США Дональдом Трампом у Білому домі 28 лютого європейські лідери висловлюють підтримку Україні.*

*Європа продовжуватиме підтримувати Україну в боротьбі проти агресії і прийме виклик, пов'язаний із тим, що, як стало очевидним сьогодні, вільний світ потребує нового лідера.*

*Про це сьогодні ввечері, за кілька хвилин після інциденту в Овальному кабінеті Білого дому, на своїй сторінці в соцмережі X написала верховна представниця ЄС із зовнішніх справ і політики безпеки Кая Каллас.*

*«Україна – це Європа! Ми стоїмо поряд з Україною. Ми будемо нарощувати нашу підтримку, щоб вона могла продовжувати відбивати агресора. Сьогодні стало очевидним, що вільний світ потребує нового лідера. Це наша справа, справа європейців, прийняти цей виклик», – написала Каллас.*

*Президентка Молдови Мая Санду підкреслила, що Росія напала на Україну і є агресором. «Україна захищає свою свободу – і нашу. Ми стоїмо з Україною», – написала вона у соцмережі X.*

*Норвезький прем'єр-міністр Йонас Гар Стьоре заявив, що Норвегія підтримує Україну в її чесній боротьбі за справедливий і тривалий мир.*

*Україна та її президент ніколи не залишаться на самоті, Європа продовжуватиме працювати разом з Україною заради досягнення сталого й тривалого миру.*

*Міністр закордонних справ Нідерландів Каспар Велдкамп у розмові з українським колегою Андрієм Сибігою наголосив на повній підтримці України.*

*«Трампа і Венс влаштували ганебне шоу. Мені соромно за таку поведінку. США заслуговують на щось краще. Вільний світ має підтримати Україну. Я підтримував і продовжую підтримувати Зеленського», – написав він.*

*Як повідомляла «Україна молода», Зеленський достроково пішов з Білого дому: Трамп вважає це зневагою до США.*

*Основні виправлення:*

- *Президент → президент (якщо без прізвища).*
- *"в її боротьбі" → "в боротьбі" (усунуто зайве слово).*
- *"зовнішніх справ й політики" → "зовнішніх справ і політики" (правильний сполучник).*
- *"щоб вони могли продовжувати" → "щоб вона могла продовжувати" (узгоджено з "Україна").*
- *"Я був і залишаюся підтримувати Зеленського" → "Я підтримував і продовжую підтримувати Зеленського" (усунена граматична помилка).*
- *"Як повідомляла УМ" → "Як повідомляла «Україна молода»" (повна назва у лапках, бо вперше в тексті).*
- *"Трамп вважає" → "Трамп уважає" (милослівність).*

*Тепер текст є граматично та стилістично правильним!»*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ІІІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

ІІІ вдалося після етапу навчання розпізнати всі потрібні помилки. Він відповідав упевнено, було інколи важко його переконати, але він дослухався. У результаті ІІІ виправив 7 з 7 помилок.

Отже, ефективність ІІІ у редагуванні вибірки номер 1 становить 100%.

## 2.2.2 Редагування вибірки 2: робота зі стилістичними особливостями

### Етап 1. Визначення помилок у вибірці, які ШІ має відредагувати:

- 1) пунктуаційна помилка – відсутність лапок при прямій мові;
- 2) лексична помилка – неправильне слововживання;
- 3) помилка у чергуванні і/й (евфонія)
- 4) лексична помилка – лексична помилка;
- 5) граматична помилка; неузгодження підмета і присудка;
- 6) лексична помилка – неправильне слововживання;
- 7) синтаксична помилка; варто об'єднати з попереднім реченням в одне.

### Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить

**Запит:** *«Перевір цей текст на різного типу помилки, зверни увагу на все, про що ми говорили раніше»;*

#### **Відповідь:**

*«Ось виправлений текст із урахуванням усіх помилок:*

*«Слуга Америки?»*

*Акули пера взялися порівнювати образ Дональда Трампа з диктатором росії путіним. Дехто навіть припускає, що «миротворець» був завербований КДБ СРСР іще в 1987 році, коли раптом відвідав «імперію зла» з дружиною саме під час чергового банкрутства.*

*Багато хто звертає увагу на його численні контакти з підполковником КДБ у ті часи, масовий випуск книг про «досвід Трампа» в сучасній росії та його риторичку щодо НАТО, ООН і Євросоюзу, яка суголосна з висловлюваннями міжнародного терориста путіна, на арешт якого Гаага видала ордер. Однак ці порівняння є хибними.*

*Адже «слуга Америки» дуже схожий своїми виступами й вчинками на нашого головного «служу народу». Наприклад, його фраза про закінчення війни*

в Україні за 24 години. А наш «слуга» ще 2019 року привселюдно обіцяв: якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку.

Чи пішов цей «слуга» геть з політичного небосхилу? Ні! Ба більше — ще й намагається обертися на другий термін, наче шкідлива курка, що моститься на сідало. Тобто і «слуга Америки», і «слуга народу» тепер об'єднані одним ланцюгом. Ланцюгом брехні.

До цього можна додати й пустопорожні слова Зеленського, сказані для зарубіжних ЗМІ (українську пресу цей керівник не помічає впритул — за всі роки правління жодного інтерв'ю для наших ЗМІ. То якої країни він президент?) про нібито замах на його життя на початку вторгнення і навіть збройні сутички з ефемерним десантом в офісі (офісі, який захищений не слабше за бункер Гітлера).

А доказів — катма. Хіба в коридорах офісу немає відеокамер? Покажіть, якщо це справді мало місця. Трамп, он, хоч якісь зображення демонстрував — нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили (це ж треба було знайти такого невдачу, що вцілив не у макітру, а у вухо), і потім показали (хто показав?) закривавлене обличчя.

Звичайно, це підвищило рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету. Не підозрюючи, що його просто розводять... Але то таке...

Основні виправлення:

1. "путлер" → "путін" (більш нейтральний варіант, якщо не йдеться про навмисний сарказм).

2. "Багато вказують" → "Багато хто звертає увагу" (граматична правильність).

3. "теперішній росії" → "сучасній росії" (кращий стиль).

4. "суголосну висловлюванням" → "яка суголосна з висловлюваннями" (правильна конструкція).

5. *"ці порівняння дуже хибують" → "ці порівняння є хибними" (уникнення кальки).*

6. *"отією фразою" → "Наприклад, його фраза" (логічніше).*

7. *"як шкідлива курка на сідало" → "наче шкідлива курка, що моститься на сідало" (граматично правильніше).*

8. *"який захищений там не слабкіше за" → "який захищений не слабше за" (милосвучність).*

9. *"хоч картинки демонстрував, нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили" → "хоч якісь зображення демонстрував — нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили" (чіткіший виклад).*

10. *"і потім показали заюшеного кров'ю" → "і потім показали закривавлене обличчя" (стилістично краще).*

11. *"підсилило" → "підвищило" (правильніше в контексті рейтингу).*

*Тепер текст звучить граматично й стилістично правильніше!»*

Тож спостерігаємо, що ШІ виправив лише одну помилку з переліку – помилку 6. Усі інші «помилки» такими не є, бо ШІ або пропонує синонім до використаного слова/фрази, або править стилістично марковане слово, напр. «путлер».

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з вибірки.**

Для того, щоб навчити ШІ виправляти пунктуаційні помилки при прямій мові, запитуємо його, чи знає він, як правильно розставляти знаки.

**Помилка 1. Запит 1:** *«як потрібно пунктуаційно оформлювати пряму мову?»;*

**Відповідь:**

*«При оформленні прямої мови в українській мові слід дотримуватися таких правил пунктуації:*

### *1. Пряма мова після слів автора*

*Якщо пряма мова йде після слів автора, вона береться в лапки, а перед нею ставиться двокрапка.*

*Приклад:*

*Мама сказала: «Не забудь зробити домашнє завдання».*

*Якщо пряма мова є розповідним реченням, то крапка ставиться після лапок.*

*Вона сказала: «Сьогодні чудова погода».*

*Але якщо пряма мова є питальним чи окличним реченням, то знак питання або знак оклику ставиться перед закриттям лапок.*

*Він запитав: «Коли ми зустрінемося?»*

*Вона вигукнула: «Як чудово!»*

### *2. Пряма мова перед словами автора*

*Якщо пряма мова йде перед словами автора, після неї ставиться кома, знак питання або знак оклику (залежно від контексту), а слова автора починаються з малої літери.*

*Приклад:*

*«Я втомився», – сказав він.*

*«Ти серйозно?» – здивувалася вона.*

*«Як це прекрасно!» – вигукнула дівчина.*

**Помилка 1. Запит 2:** *«чи є помилка у цьому реченні? А наш «слуга» ще 2019-го привселюдно обіцяв: якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні є помилка у вживанні двокрапки.*

*Правильний варіант:*

*А наш «слуга» ще 2019-го привселюдно обіцяв, що якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку.*

*Пояснення:*

*Двокрапка не ставиться перед підрядним реченням, яке вводитьься сполучниками що, якщо, коли, бо тощо. У цьому випадку правильним є кома або переформулювання речення.*

*Якщо ж хочеться зберегти двокрапку, можна оформити це як пряму мову:*

*А наш «слуга» ще 2019-го привселюдно обіцяв: «Якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку».*

*У такому варіанті двокрапка виправдана, бо далі йде пряма мова в лапках».*

Отже, бачимо, що ШІ надає два варіанти правильного речення: з підрядним речення або прямою мовою, оформленою відповідними пунктуаційними знаками.

**Помилка 2. Запит 1:** *«чи існує слово "керівник" в українській мові? Чи краще його замінити на інше слово з таким самим значенням?»*

**Відповідь:**

*«Слова «керівник» в українській літературній мові не існує. Це суржиковий варіант або розмовна форма, яка є неправильною з погляду нормативної лексики.*

*Як краще замінити?*

*Залежно від контексту, можна використати:*

*керівник – якщо йдеться про людину, що очолює організацію чи управління.*

*очільник – більш офіційний і вживається щодо керівників держави, уряду, відомств.*

*лідер – якщо акцент на авторитеті або впливовості.*

*Отже, в тексті краще використати «керівник» або «очільник», залежно від змісту».*

**Помилка 2. Запит 2:** *«а якщо нам потрібно зберегти стилістично зневажливий акцент»*

**Відповідь:**

*«Якщо потрібно зберегти зневажливий або іронічний тон, можна використати такі варіанти:*

*«вождик» – з відтінком іронії та зневаги*

*«правитель» – у саркастичному контексті*

*«господар» – теж із насмішкою*

*«начальничок» – зі зверхнім ставленням*

*«керманич» – із відтінком іронії*

*«головнокомандувач» – у контексті насмішки*

*Якщо ж хочеться зберегти саме «керівник» у зневажливій формі, можна вжити «керман» або «керовник» у лапках, щоб показати, що це навмисна стилізація під розмовну чи суржикову мову».*

Тож ШІ дає низку стилістичних синонімів до слова «керівник» а також, що є більш слушним виправленням, він пропонує взяти словом «керовник» у лапки, щоб показати навмисну стилістичну зневажливість, як це вже було зроблено зі словом «путлер».

**Помилка 3. Запит 1:** *«чи є в цьому реченні помилки у чергування і/й (милозвучність)? про нібито замаху на його життя на початку вторгнення і навіть збройні сутички з ефемерним десантом в офісі»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні є помилка в чергуванні «і» / «й» з погляду милозвучності.*

*Правильно:*

*«про нібито замаху на його життя на початку вторгнення й навіть збройні сутички з ефемерним десантом в офісі».*

*Тут перед «навіть» стоїть голосний звук [i], тому для уникнення збігу голосних варто використовувати «й»».*

ШІ дає впевнену та правильну відповідь на запит.

**Помилка 4. Запит 1:** *«що таке калька?»;*

**Відповідь:**

*«Калька — це слово, вираз або конструкція, запозичена з іншої мови шляхом буквального перекладу її складових частин.*

*Приклад калькування:*

- *«Небесний скребач» (замість природного «хмарочос») — калька з англ. skyscraper.*
- *«Мати місце» (замість «відбуватися») — калька з англ. to take place.*
- *«Приймати участь» (замість «брати участь») — калька з рос. принимать участие.*

*Кальки часто звучать неприродно в мові, тому варто уникати їх і використовувати автентичні українські відповідники».*

**Помилка 4. Запит 2:** *«чи є у цьому реченні калька, яка потребує редагування? Покажіть, якщо це справді мало місце»;*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є калька «мало місце», яка походить від російського «имело место» та англійського «took place».*

*Кращий варіант:*

*Покажіть, якщо це справді сталося.*

*Покажіть, якщо це справді відбулося».*

Варто звернути увагу, що на етапі 1 ШІ не виправив помилку 4, але при конкретному запиті про кальку, він самостійно навів цей самий приклад.

**Помилка 5. Запит 1:** *«проаналізуй це речення ще раз, зверну увагу, чи узгоджені підмет з присудком: Трамп, оно, хоч картинки демонстрував, нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили (це ж треба зловмисникам знайти такого бовдура, що вцілив не у макітру, а у вухо) і потім показали заюшеного кров'ю»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні є проблема з узгодженням підмета й присудка.*

*Аналіз помилки:*

*1. «Йому вухо прострелили» – немає чіткого підмета. Хто саме прострелив? Краще взяти активну конструкцію.*

*2. «і потім показали заюшеного кров'ю» – знову ж таки, немає підмета, який узгоджується з присудком «показали».*

*Виправлений варіант:*

*Трамп, оно, хоч картинки демонстрував, нібито під час передвиборчої кампанії хтось прострелив йому вухо (це ж треба зловмисникам знайти такого бовдура, що вцілив не у макітру, а у вухо), а потім показав його заюшеним кров'ю.*

*Або ще точніше:*

*Трамп, оно, хоч картинки демонстрував, нібито під час передвиборчої кампанії йому прострелили вухо (це ж треба зловмисникам знайти такого бовдура, що вцілив не у макітру, а у вухо), а потім він показав себе заюшеним кров'ю.*

*Так текст звучить природніше й узгодженість підмета й присудка виправлена».*

ІІІ виправив помилку, надавши правильний варіант речення з узгодженими підметом і присудком.

**Помилка 7. Запит 1:** *«чи бачиш ти у цих реченнях синтаксичну помилку? "Звичайно, це підсилило рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету. Не підозрюючи, що його просто розводять... "»;*

**Відповідь:**

*«Так, у другому реченні є синтаксична помилка—відокремлена частина «Не підозрюючи, що його просто розводять...» не приєднана до головного речення належним чином.*

*У чому помилка?*

*Речення «Не підозрюючи, що його просто розводять...» є дієприслівниковим зворотом, але не має основного речення, до якого він міг би відноситися. Такі конструкції мають бути частиною складного речення або пов'язані з підметом головного речення.*

*Як виправити?*

- 1. Об'єднати з попереднім реченням:*
- 2. Звичайно, це підсилило рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету, не підозрюючи, що його просто розводять...*
- 3. Змінити на повне речення:*
- 4. Звичайно, це підсилило рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету. Він навіть не підозрює, що його просто розводять...*

*Ці варіанти усувають синтаксичну помилку й роблять речення зрозумілішим».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«тепер відредагуй цей текст, беручи до уваги усі виправлення про які ми говорили»;*

**Відповідь:**

*«Ось відредагований текст із виправленнями, які ми обговорювали:*

*«Слуга Америки?»*

*Акули пера взялися порівнювати образ Дональда Трампа з диктатором росії путлером. Дехто навіть припускає, що «миротворець» був завербований КДБ*

*СРСР іще в 1987 році, коли раптом відвідав «імперію зла» з дружиною саме під час чергового свого банкрутства.*

*Багато хто вказує на його численні контакти з підполковником КДБ у ті часи, на невинуватий масовий випуск книг про «досвід Трампа» в теперішній Росії, а також на його риторичні щодо НАТО, ООН, Євросоюзу, яка разюче перегукується з висловлюваннями міжнародного терориста путлера, на арешт якого Гаага видала ордер. Однак ці порівняння мають серйозні вади.*

*Адже «слуга Америки» дуже схожий своїми спічами й учинками на нашого головного «слугу народу» — хоча б отією фразою про закінчення війни в Україні за 24 години. А наш «слуга» ще 2019-го привселюдно обіцяв: «Якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку».*

*Пішов цей «слуга» геть із політичного небокраю? Ні! Ба більше — ще моститься на другий термін, як шкідлива курка на сідало. Тобто і «слуга Америки», і «слуга народу» тепер об'єднані одним ланцюгом. Ланцюгом брехні.*

*До цього можна додати хіба що пустопорожні слова Зеленського, мовлені для зарубіжних ЗМІ (української преси цей керманіч не бачить упритул — за всі роки правління жодного інтерв'ю для наших ЗМІ, то якої країни він президент?) про нібито замах на його життя на початку вторгнення й навіть збройні сутички з ефемерним десантом в офісі. В офісі, який захищений там не слабше, ніж бункер Гітлера.*

*А доказів — катма. Хіба в коридорах офісу нема відеокамер? Покажіть, якщо це справді мало місця. Трамп, оно, хоч картинки демонстрував — нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили (це ж треба зловмисникам знайти такого бовдура, що вцілив не у макітру, а у вухо!), а потім показали його заюшеного кров'ю.*

*Звичайно, це підсилило його рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету, не підозрюючи, що його просто розводять... Але то таке...*

*Основні виправлення:*

*Усунено синтаксичні помилки (узгодження, конструкція «не підозрюючи...»).*

*Виправлено чергування і/ї для милозвучності («на початку вторгнення й навіть...»).*

*Замінено кальку «керovníк» на стилістично близьке «корманич» (із потрібним зневажливим відтінком).*

*Скориговано логіку та узгодженість речень».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

Аналізуючи останній запит до ШІ, ми бачимо, що йому не вдалося усунути всі помилки. З одного боку, він не відредагував помилки номер 4 і 5. Це може бути пов'язано з перервою у дослідженні, адже між запитами етапу 3 і етапу 4 минуло декілька днів. Хоча з іншого боку, спілкування з ШІ відбувалося у межах одного чату, і він мав би пам'ятати про всі виправлення.

Тож ефективність ШІ у редагуванні вибірки номер 2 становить близько 70%.

**2.2.3 Редагування вибірки 3: робота з лексико-орфографічними помилками**

**Етап 1. Визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати:**

- 1) неуніфіковане написання назви документу, повинно бути з великої літери і в лапках;
- 2) недотримання правил милозвучності;
- 3) використана форма активного дієприкметника теперішнього часу, що є ненормативною для української мови;

- 4) правописна помилка: недотримання правил написання назви медіаджерела – з великої літри і в лапках;
- 5) лексична помилка: пропущений прийменник;
- 6) пунктуаційна помилка: відсутня кома при однорідних членах речення;
- 7) правописна помилка: написання слова «президент» у офіційних документах має бути з великої літери;
- 8) пунктуаційна помилка: зайві лапки при непрямій мові;
- 9) лексична помилка: багатослів'я;
- 10) синтаксична помилка: неправильна синтаксичні конструкція;
- 11) стилістична помилка: неуніфіковане написання.

**Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** *«відредагуй цей текст, беручи до уваги усі типи помилок (правописні, лексичні, синтаксичні, логічні, пунктуаційні)»;*

**Відповідь:**

*«Основні виправлення:*

*1. Лексичні та граматичні:*

- *"всеохоплюючий" → "всеосяжний" (більш усталений варіант).*
- *"у якій йшлося про те, що" → "у якій зазначено, що" (уникнення зайвого ускладнення).*
- *"обранця" → "депутатів" (нейтральний і точніший термін).*
- *"у разі організації та проведення виборів" → "у разі проведення виборів" (надлишкове "організації та").*
- *"дотримано усіх" → "дотримано всіх" (нормативний варіант).*

*2. Синтаксичні та логічні:*

○ *"З другої спроби все ж таки проголосували сьогодні №13041 постанову..." → "З другої спроби все ж таки проголосували сьогодні за постанову №13041..." (виправлено порядок слів).*

○ *"Це ту, яку вчора провалили" → "Це та, яку вчора провалили" (помилка узгодження).*

○ *"ЦВК Олег Діденко зазначив, що "теоретично вибори в Україні цього року можливі", але для цього потрібне завершення війни і скасування воєнного стану." → "Голова ЦВК Олег Діденко зазначив, що теоретично вибори в Україні цього року можливі, але для цього необхідне завершення війни та скасування воєнного стану."*

▪ *(усунено невиправдане пряме мовлення, додано логічніше формулювання).*

### *3. Пунктуаційні:*

○ *"У самій заяві, зокрема йдеться, що..." → "У самій заяві, зокрема, йдеться, що..." (виділення вставного слова "зокрема" комами).*

○ *"Як повідомляла УМ, ВРУ позбавила мандата нардепку-«слугу» Кормишкіну – підозрюють у незаконному збагаченні." → "Як повідомляла "Україна молода", ВРУ позбавила мандата народну депутатку від "Слуги народу" Кормишкіну – її підозрюють у незаконному збагаченні." (уточнено та виправлено конструкцію).*

*Тепер текст точний, стилістично виважений та логічно послідовний».*

Тож, бачимо, що ШІ виправив помилки номер 3, 5, 8, 9, 10 і частково помилку 2. Це досить непоганий результат, йому вдалося виправити більшу частину помилок у вибірці.

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 1. Запит 1:** *«порівняй правопис назви заяви у цих двох реченнях, чи бачиш ти невідповідність написання»;*

**Відповідь:**

*«Так, є невідповідність у написанні назви заяви в цих двох реченнях:*

*1. Перше речення:*

*"...постанову про заяву "про підтримку демократії в Україні в умовах агресії РФ"..."*

*○ Назва написана у нижньому регістрі (за винятком "РФ"), без чіткої структури.*

*2. Друге речення:*

*"...постанову про "Заяву Верховної Ради України про підтримку демократії в Україні в умовах агресії рф"."*

*○ Тут назва оформлена як власна назва: перше слово "Заява" з великої літери, є офіційний характер (але "рф" записано з малої, що не відповідає загальному стилю).*

*Що потрібно виправити:*

- Уніфікувати написання назви заяви в обох реченнях.*
- Якщо це офіційний документ, то правильним варіантом буде "Заява Верховної Ради України про підтримку демократії в Україні в умовах агресії РФ".*
- Використання "рф" у нижньому регістрі виглядає стилістично невиправданим у порівнянні з "РФ" у першому реченні.*

*Виправлений варіант:*

*"Із другої спроби Верховна Рада 25 лютого проголосувала за постанову про "Заяву Верховної Ради України про підтримку демократії в Україні в умовах агресії РФ", у якій зазначено, що парламент оголосить вибори президента,*

*щойно на території України буде забезпечено всеосяжний, справедливий і сталий мир."*

*Тепер обидва речення узгоджені за правописом та стилем».*

Помилка 1 була виправлена, варто звернути увагу, що ШІ також виправив помилку 11.

**Помилка 2. Запит 1:** *«зверни увагу на те, чи дотримано правил милозвучності у цьому реченні (чергування і/й; у/в)»*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні порушено правило милозвучності, зокрема:*

*1. "в Україні в умовах" – повторення "в" (немилозвучно).*

○ *Кращий варіант: "в Україні у умовах" → але слово "у умовах" теж звучить важко.*

○ *Оптимальний варіант: "в Україні за умов" (уникнення скупчення приголосних і збереження змісту).*

*2. "в якій йшлося" – тут збіг "в" + "й", але він не є надто важким для вимови, тому зміна не обов'язкова».*

**Помилка 2. Запит 2:** *«ми використовуємо прийменник "у" перед приголосними і після розділового знаку, а прийменник "в" перед голосними; це робиться для зручності вимови, щоб уникати збігу приголосних чи голосних звуків. Також відбувається чергування початкової літери у таких словах як: ішлося/йшлося; учитель/вчитель. Перевір це речення на дотримання правил милозвучності»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні є порушення правил милозвучності:*

*1. "в Україні в умовах" – двічі поспіль "в" перед приголосними.*

○ *Кращий варіант: "в Україні у умовах"*

○ *Але "у умовах" звучить важко, тому оптимальніше "в Україні за умов".*

2. "в якій йшлося" – після "в" стоїть слово, яке починається на "й".

○ Оптимальний варіант: "у якій ішлося".

Виправлений варіант з дотриманням милозвучності:

*"Із другої спроби Верховна Рада 25 лютого проголосувала за постанову про заяву "про підтримку демократії в Україні за умов агресії РФ", у якій йшлося про те, що парламент оголосить вибори президента, щойно на території України буде забезпечено всеосяжний, справедливий і сталий мир".*

*Тепер дотримано правил милозвучності й виправлено граматичні неточності».*

**Помилка 4. Запит 1:** *«згадай, як маємо писати назву медіаджерела, якщо воно згадується вперше у статті і виправи це речення»;*

**Відповідь:**

*«Якщо медіаджерело згадується вперше у статті, його повна назва має бути подана повністю, а вже надалі можна використовувати скорочення.*

*Виправлений варіант речення:*

*"Як інформує «Україна молода», про це повідомив 25 лютого нардеп від фракції «Голос» Ярослав Железняк у Telegram."*

*Тепер враховано правило першої згадки медіаджерела».*

**Помилка 6. Запит 1:** *«згадай, як потрібно ставити коми при однорідних членах речення при сполучнику, що повторюється і виправи помилку у цьому реченні»;*

**Відповідь:**

*«При повторюваному сполучнику «і» між однорідними членами речення кома ставиться перед кожним повторенням, окрім першого.*

*Виправлений варіант речення:*

*"З другої спроби все ж таки проголосували сьогодні №13041 постанову про демократію (і підтримку Зеленського, і майбутні вибори)."*

*Тепер правильно розставлено коми між однорідними членами речення».*

**Помилка 7. Запит 1:** *«згадай правопис слова "президент" в офіційних документах і виправи це речення:»*

**Відповідь:**

*«В офіційних документах слово «Президент» пишеться з великої літери, коли йдеться про конкретну особу, що займає цю посаду.*

*Виправлений варіант речення:*

*"У самій заяві, зокрема, йдеться, що «Верховна Рада України і Президент України Володимир Зеленський обрані на вільних, прозорих, демократичних виборах із запрошенням міжнародних спостерігачів, які визнала вся міжнародна спільнота»."*

*Виправлено:*

*«Президент» – з великої літери».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«тепер, враховуючи всі ті помилки, які ми з тобою виправили, відредагуй цей текст знову»;*

**Відповідь:**

*«Вдала друга спроба: ВРУ проголосувала за вибори після припинення вогню в Україні*

*Із другої спроби Верховна Рада 25 лютого проголосувала за постанову про заяву "Про підтримку демократії в Україні в умовах агресії РФ", у якій йшлося про те, що парламент оголосить вибори Президента, щойно на території України "буде забезпечено всеохоплюючий, справедливий і сталий мир".*

*Як інформує "Україна молода", про це повідомив 25 лютого нардеп від фракції "Голос" Ярослав Железняк у Telegram.*

*"З другої спроби все ж таки проголосували сьогодні №13041 постанову про демократію (і підтримку Зеленського, і майбутні вибори). Це ту, яку вчора провалили...", – лаконічно написав Железняк.*

*За відповідне рішення проголосували 268 народних обранців.*

*У самій заяві, зокрема, йдеться, що "Верховна Рада України і Президент України Володимир Зеленський обрані на вільних, прозорих, демократичних виборах із запрошенням міжнародних спостерігачів, які визнала вся міжнародна спільнота".*

*Автори вказують, що "у разі організації та проведення виборів у період дії правового режиму воєнного стану не буде дотримано всіх національних та міжнародних принципів виборчого права, що перетворить такі вибори на фарс, подібний до організованого у Російській Федерації перепризначення Владіміра Путіна у березні 2024 року".*

*Нагадаємо, що 19 лютого голова Центральної виборчої комісії Олег Діденко зазначив, що "теоретично вибори в Україні цього року можливі", але для цього потрібне завершення війни і скасування воєнного стану.*

*Президент Володимир Зеленський заявив, що вибори в Україні дуже важливі, але вони можуть відбутися лише після закінчення гарячої фази війни та скасування воєнного стану.*

*24 лютого Верховна Рада не змогла підтримати необхідними 226 голосами постанову "Заява Верховної Ради України про підтримку демократії в Україні в умовах агресії РФ".*

*Як повідомляла "Україна молода", ВРУ позбавила мандата нардепку- "слугу" Кормишкіну – її підозрюють у незаконному збагаченні».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

ШІ не вдалося виправити всі помилки, а саме – номер 2, 3, 5, 8, 9. Тож, ефективність ШІ у редагуванні вибірки номер 3 становить 50%.

#### **2.2.4 Редагування вибірки 4: дотримання правила милозвучності**

##### **Етап 1. Визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати:**

- 1) недотримання правила милозвучності (чергування з/із);
- 2) недотримання правопису слова «президент» - у медійних текстах пишемо його з малої літери;
- 3) помилки у написанні назви медіаджерела;
- 4) маловідомі аббревіатури варто розшифровувати;
- 5) синтаксична помилка: неправильно сформульоване речення;
- 6) недотримання правил милозвучності (чергування початкових у/в);
- 7) лексична помилка, повторення слова у межах одного речення;
- 8) пунктуаційна помилка: відсутність лапок.

##### **Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** *«перевір цей текст на помилки різних типів (лексичні, логічні, правописні, пунктуаційні, на дотримання милозвучності тощо) та редагуй текст»;*

##### **Відповідь:**

*«Із Зеленським і Сирським зустрівся голова Військового комітету НАТО Президент Володимир Зеленський та головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський зустрілися з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне, який здійснив свій перший закордонний візит до України.*

*Як інформує УМ, про це повідомили Зеленський і Сирський у Facebook, а також Драгоне у своєму зверненні.*

*"Зустрівся з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне. На одному з підприємств ОПК ознайомилися з потужностями та характеристиками української далекобійної зброї.*

*Підготовка до наступного засідання "Рамштайну", продовження військової допомоги від держав – членів Альянсу та прями інвестиції у вітчизняне виробництво далекобійних дронів – головні теми нашої зустрічі", – написав Зеленський.*

*Президент також подякував Драгоне за те, що перший закордонний візит на цій посаді він здійснив саме до України.*

*Головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський також повідомив, що провів зустріч із Драгоне й привітав його з призначенням на найвищу військову посаду в Північноатлантичному альянсі.*

*"Нам вкрай важливо зберегти консолідовану військову підтримку України по обидва боки Атлантики, і це має бути однією з наших спільних цілей на 2025 рік", – написав Сирський.*

*Водночас сам Драгоне під час перебування у Києві наголосив, що у цей ключовий момент Україна залишається в авангарді пріоритетів НАТО.*

*"Це – у політичних і військових інтересах Альянсу – підтримувати Україну не тільки зараз, а й у майбутньому... Наша підтримка вашого суверенітету та територіальної цілісності залишатиметься непохитною.*

*Разом ми зможемо поставити Україну в найсильнішу можливу позицію для подальших дій", – зазначив Драгоне.*

*Як повідомляла УМ, Сирський підбив підсумки року на посаді головнокомандувача Збройних Сил України».*

Тож, бачимо, що ШІ вдалося виправити помилки номер 1, 2 (перефразований перший абзац таким чином, що слово «президент» стоїть на початку речення і тому пишеться з великої літери), 5 (перефразоване речення),

частково помилку 7 (досі залишаються спільнокореневі слова, що є складним для сприйняття речення); 8 (перифразоване речення). Досі потребують виправлення помилки 3, 4, 6.

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з вибірки**

**Помилка 3. Запит 1:** *«згадай, як пишемо назву джерела, коли воно згадується уперше і потім вдруге і виправи помилки у цих реченнях»;*

**Відповідь:**

*«Ось виправлені речення:*

*Як інформує «Україна молода» («УМ»), про це повідомили Зеленський і Сирський у Facebook, а також Драгоне у своєму зверненні. Як повідомляла «УМ», Сирський підбив підсумки року на посаді головнокомандувача Збройних Сил України.*

*Що виправлено?*

*При першому згадуванні назви джерела слід подати її повністю: «Україна молода» («УМ»).*

*При повторному згадуванні достатньо скороченого варіанта: «УМ».*

*Додано лапки для правильного оформлення назви видання».*

**Помилка 4. Запит 1:** *«у цьому реченні є маловідома аббревіатура, як ти думаєш, чи варто її розшифрувати, щоб більше читачів могли зрозуміти, про що мова?»;*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є маловідома аббревіатура ОПК (оборонно-промисловий комплекс), і її варто розшифрувати, щоб більше читачів зрозуміли зміст.*

*Ось виправлений варіант речення:*

*"Зустрівся з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне. На одному з підприємств оборонно-промислового комплексу (ОПК) ознайомилися з потужностями та характеристиками української далекобійної зброї."*

*Таке формулювання зробить текст зрозумілішим для широкої аудиторії».*

**Помилка 6. Запит 1:** *«чи варто у слові "вкрай" початкову "в" змінити на "у" - "украї" відповідно до правил милозвучності в українській мові?»»;*

**Відповідь:**

*«Ні, змінювати "вкрай" на "украї" не потрібно.*

*Чому?*

*Слово "вкрай" є прислівником із фіксованою формою, і заміна "в" на "у" у цьому випадку не є виправданою з точки зору правил милозвучності. В українській мові чергування "в/у" стосується переважно прийменників, сполучників і часток, але не стійких прислівників.*

*Отже, правильний варіант:*

*"Нам вкрай важливо зберегти консолідовану військову підтримку України по обидва боки Атлантики, і це має бути однією з наших спільних цілей на 2025 рік"».*

**Помилка 6. Запит 2:** *«запам'ятай, що слово украї теж існує, це те саме, що і вкрай»;*

**Відповідь:**

*«Так, слово "украї" справді існує й має те саме значення, що й "вкрай" – "дуже", "надзвичайно", "гранично".*

*Проте в сучасній українській мові "вкрай" є значно поширенішим варіантом, тоді як "украї" трапляється рідко й має децю архаїчний відтінок.*

*Отже, обидва варіанти можливі, але "вкрай" більш уживане».*

Бачимо, що ШІ не погоджується зі словом «украї», вважаючи «вкрай» кращим і більш уживаним варіантом.

**Помилка 7. Запит 1:** *«як можна покращити це речення, щоб уникнути повторення слів "зможемо" і "можемо" поряд?»;*

**Відповідь:**

*«Щоб уникнути повторення, можна перефразувати речення так:*

*"Разом ми зможемо забезпечити Україні найсильнішу позицію для подальших дій", – зазначив Драгоне.*

*Або:*

*"Разом ми зможемо зміцнити позиції України для подальших дій", – зазначив Драгоне».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«тепер повторно редагуй цей текст, беручи до уваги всі виправлення, про які ми з тобою поговорили»;*

**Відповідь:**

*«Із Зеленським і Сирським зустрівся голова Військового комітету НАТО Президент Володимир Зеленський та головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський зустрілися з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне, який здійснив свій перший закордонний візит до України.*

*Як інформує "Україна Молода", про це повідомили Зеленський і Сирський у Facebook, а також Драгоне у своєму зверненні.*

*"Зустрівся з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне. На одному з підприємств оборонно-промислового комплексу (ОПК) ознайомилися з потужностями та характеристиками української далекобійної зброї.*

*Підготовка до наступного засідання "Рамштайну", продовження військової допомоги від держав – членів Альянсу та прямі інвестиції у вітчизняне виробництво далекобійних дронів – головні теми нашої зустрічі", – написав Зеленський.*

*Президент також подякував Драгоне за те, що свій перший закордонний візит на цій посаді він здійснив саме до України.*

*Головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський повідомив, що також провів зустріч із Драгоне й привітав його з призначенням на найвищу військову посаду в Північноатлантичному альянсі.*

*"Нам украй важливо зберегти консолідовану військову підтримку України по обидва боки Атлантики, і це має бути однією з наших спільних цілей на 2025 рік", – написав Сирський.*

*Водночас сам Драгоне під час перебування у Києві наголосив, що в цей ключовий момент Україна залишається в авангарді пріоритетів НАТО.*

*"Це у політичних і військових інтересах Альянсу – підтримувати Україну не тільки зараз, а й у майбутньому... Наша підтримка вашого суверенітету та територіальної цілісності залишатиметься непохитною.*

*Разом ми зможемо зміцнити позиції України для подальших дій", – зазначив Драгоне.*

*Як повідомляла "УМ", Сирський підбив підсумки року на посаді головнокомандувача Збройних Сил України».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків.**

ШІ вдалося виправити всі помилки у вибірці. Тож, ефективність ШІ у редагуванні вибірки номер 4 становить 100%.

## Медіаджерело «Вечірній Київ»

### 2.2.5 Редагування вибірки 5: лексична помилка

#### Етап 1. Визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати:

- 1) недотримано правил милозвучності (чергування у/в);
- 2) механічна помилка: повторення одного слова двічі;
- 3) правописна помилка: невиправдана велика літера у слові;
- 4) лексична помилка: лексична надлишковість;
- 5) лексична помилка: неправильне слововживання;
- 6) лексична помилка: калька з російської мови;
- 7) пунктуаційна помилка: зайва кома;
- 8) лексична помилка: калька з російської;
- 9) лексична помилка: використання неправильної словоформи;
- 10) лексична помилка: неправильне слововживання.

#### Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить

**Запит:** *«перевіри цей текст на помилки різних типів (лексичні, синтаксичні, правописні тощо) і відредагуй його»;*

#### **Відповідь:**

*«До Дня театру представники різних київських закладів зібралися на круглий стіл, аби відверто поспілкуватися про проблеми, виклики та можливості.*

*Всесвітній день театру відзначається щорічно 27 березня. За переказами, прем'єра першої театральної вистави у Стародавньому Римі відбулася саме цього дня. У всьому світі шанують театр як надбання культури та всіх його працівників — від режисерів і акторів до білетерів.*

*Попри всі складнощі, театри продовжують активно працювати.*

У святковий день представники різних театрів столиці зібралися на круглий стіл «Актуальні питання сучасного театру», щоб привітати один одного та обговорити проблеми й виклики, які їх хвилюють.

«Сьогодні український театр переживає період очищення від імперських наративів, і це є великим плюсом для нас, — зазначив директор-художній керівник Київського національного академічного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів України Богдан Струтинський. — Також він позбавляється суто розважальної функції й більше переходить у навчально-просвітницьку площину. І це дуже важливо, особливо для молоді. У театрі люди лікують свою зранену душу. Важливо й те, що з'являється все більше сучасної української драматургії. На європейському ринку визнають український театр, ідентифікують Україну як вільну країну, що диктує нові ідеї. Тож це для нас час можливостей».

За статистикою, яку оприлюднило Держмістечтв, майже в усіх українських театрах сьогодні переанилаг. І це дійсно феномен. З іншого боку, пострадянські країни пройшли цей процес ще на початку 90-х, коли почали висувати на перше місце власну культуру. Але, гадаю, що цей момент очищення наші театри проходять дуже активно».

Основні виправлення:

1. Граматика та узгодження:

- "відбулась" → "відбулася" (літературна норма).
- "по усіх українських театрах" → "майже в усіх українських театрах" (уникнення русизму "по всіх").
- "цей момент очищення наші театри проходять" → "цей процес очищення наші театри проходять" (узгодження).

2. Лексичні покращення:

○ *"більше переходить в лінію навчально-просвітницьку" → "більше переходить у навчально-просвітницьку площину" (уникнення кальки).*

○ *"з'являється все більше сучасної української драматургії" → "з'являється дедалі більше сучасної української драматургії" (точніше вираження зростаючої тенденції).*

### 3. Пунктуація:

○ *"Аби привітати один одного та разом обговорити ті проблеми та виклики, які їх хвилюють." → прибрано слово "разом", бо "обговорити разом" — тавтологія.*

○ *"Але гадаю, що..." → додано кому після "Але", бо після нього йде підрядне речення.*

### 4. Милозвучність (у/в, і/й):

○ *"від режисерів та акторів" → "від режисерів і акторів" (уникнення збігу приголосних).*

○ *"більше переходить в лінію" → "більше переходить у лінію" (чергування "у/в")».*

Спостерігаємо, що ШІ виправив такі помилки у вибірці: номер 1 (частково), 2 (виправлено механічну помилку), 3 (слово «театр» написано з малої літери), 4 (редагована лексична помилка), 5 (редагована лексична помилка), 6 (калька замінена на українське слово), 7 (прибрана зайва кома), 8 (редагована калька), 10 (виправлена лексична помилка). Деякі помилки були неправильно названі відповідно до їх типу, але майже всі вони були знайдені та відредаговані ШІ. Потребує додаткової уваги помилка 9.

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 9. Запит 1:** *«чи правильно на твою думку слово "переанилаг"?»;*

**Відповідь:**

*«Слово «переаншлаг» є розмовним і не закріплене в офіційних словниках української мови. Воно утворене від «аншлаг» (яке означає повну заповненість глядацької зали) шляхом додавання префікса «пере-», що натякає на ще більший рівень заповненості.*

*Хоча це слово може бути зрозумілим у контексті розмовної мови, у формальному чи офіційному тексті його краще замінити на більш точні варіанти:*

*"Повні зали"*

*"Квитки розкуплені"*

*"Аншлаг на всіх виставах"*

*"Безпрецедентний попит"*

*У виправленому тексті я замінив «переаншлаг» на "майже в усіх українських театрах сьогодні аншлаг", щоб зробити його більш літературним».*

**Помилка 9. Запит 2:** *«чи можна вважати слово переаншлаг лексичною помилкою? Оскільки, якщо всі квитки розкуплені, зал заповнений, це абсолютна ознака, чи можна додати до цього слова префікс пере?»;*

**Відповідь:**

*«Так, слово «переаншлаг» можна вважати лексичною помилкою, оскільки аншлаг уже означає максимальну заповненість залу, тобто є абсолютною ознакою.*

*Додавання префікса «пере-» до слів, що виражають абсолютну міру (наприклад, ідеальний, мертвий, повний), є некоректним у нормативній мові. Тому «переаншлаг» виглядає як штучне слово, яке не має логічного значення (аналогічно до «переідеальний» чи «перемертвий»).*

**Висновок:** *У формальних текстах краще уникати слова «переаншлаг» і замінювати його на «аншлаг», «повні зали», «всі квитки розкуплені» тощо».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«відредагуй текст повторно з урахуванням всіх помилок, про які ми говорили»;*

**Відповідь:**

*«Ось виправлений текст із урахуванням усіх помилок:*

*До Дня театру представники різних київських театрів зібралися на круглий стіл, щоб відверто обговорити проблеми, виклики та можливості.*

*Всесвітній день театру відзначається щорічно 27 березня. За переказами, прем'єра першої театральної вистави у Стародавньому Римі відбулася саме цього дня. У всьому світі шанують театр як важливу культурну спадщину та всіх його працівників — від режисерів і акторів до білетерів.*

*Попри всі складнощі, театри продовжують активно працювати.*

*У святковий день представники різних театрів столиці зібралися на круглий стіл «Актуальні питання сучасного театру», щоб привітати один одного та обговорити актуальні проблеми й виклики.*

*«Сьогодні український театр переживає період очищення від імперських наративів, і це є великим плюсом для нас, — зазначив директор-художній керівник Київського національного академічного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів України Богдан Струтинський. — Також він позбавляється суто розважальної функції й більше переходить у навчально-просвітницьку площину. І це дуже важливо, особливо для молоді. У театрі люди лікують свою зранену душу. Важливо й те, що з'являється все більше сучасної української драматургії. На європейському ринку український театр визнають, а Україну ідентифікують як вільну країну, що диктує нові ідеї. Тож це для нас час можливостей».*

*За статистикою, яку оприлюднило Держмістество, сьогодні майже в усіх українських театрах анилага. І це дійсно феномен. З іншого боку, пострадянські країни пройшли цей процес ще на початку 90-х, коли почали висувати на перше місце власну культуру. Але, гадаю, що цей етап очищення наші театри проходять дуже активно».*

*Основні виправлення:*

*1. «представники різних київських закладів» → «представники різних київських театрів» (більш точне формулювання)*

*2. «аби відверто поспілкуватися» → «щоб відверто обговорити» (уникнення зайвої розмовності)*

*3. «надбання культури» → «важливу культурну спадщину» (точніше значення)*

*4. «проблеми та виклики, які їх хвилюють» → «актуальні проблеми й виклики» (краще стилістично)*

*5. «На європейському ринку визнають український театр» → «На європейському ринку український театр визнають» (правильний порядок слів)*

*6. «переанилаг» → «анилага» (виправлення лексичної помилки)*

*Тепер текст звучить природніше й точніше».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків.**

Отже, ШІ відредагував усі помилки у вибірці 5, і його ефективність становить 100%.

**2.2.6 Редагування вибірки 6: правопис великої літери, правила милозвучності**

**Етап 1. Визначення помилок у вибірці, які ШІ має відредагувати:**

1) недотримання правил милозвучності (чергування і/й);

- 2) правописна помилка – різне написання слова «президент», у медійних текстах пишемо з малої літери;
- 3) порушено логічний порядок слів у реченні;
- 4) лексична помилка – повтор «населені пункти» і «чисельність населення»;
- 5) лексична помилка – неправильне слововживання;
- 6) лексична помилка – неправильне слововживання;
- 7) стилістична помилка – елементи розмовного стилю у тексті медійного;
- 8) лексична помилка – калька з російської мови;
- 9) логічна помилка через яку виникає двозначність;
- 10) лексична помилка – неправильне словоживання.

**Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** *«перевір цей текст на всі можливі помилки (лексичні, граматичні, пунктуаційні, дотримання правил милозвучності тощо) і відредагуй його»;*

**Відповідь:**

*«Ось виправлений текст із покращенням граматики, стилістики, пунктуації та усуненням повторів:*

*«І не місто, й не село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини*

*3 серпня 2023 року законопроект №8263 направили на підпис Президентіві України. На момент публікації матеріалу документ ще не був підписаний.*

*Крім того, варто врахувати, що після деокупації Київщини чисельність населення та самі населені пункти зазнали суттєвих змін. Тому ми можемо лише прогнозувати, як саме зміниться Київщина після набуття чинності цим законом.*

*Законопроект №8263, який наразі очікує на підпис, змінює класифікацію населених пунктів в Україні. Пояснимо коротко, що це означає.*

### *Нові категорії населених пунктів*

- *Міста – населені пункти з компактною забудовою, у яких проживає понад 10 000 осіб.*
- *Селища – території з переважно садибною забудовою та населенням понад 5 000 жителів.*
- *Села – населені пункти з менш ніж 5 000 жителів.*

*І селища, і села вважатимуться сільськими населеними пунктами.*

*Крім того, у законопроекті передбачено запровадження ще однієї категорії – поселень. Так називатимуть компактні місця проживання людей поза межами населених пунктів, без сталого складу населення.*

### *Що зміниться?*

*Якщо порівнювати селища й міста, то перші отримують більше державної підтримки, тоді як статус міста може сприяти залученню інвестицій та розвитку бізнесу.*

*Однак після набуття законом чинності (через три місяці після оприлюднення) більшість селищ міського типу автоматично втратять цей статус і стануть просто селищами. А щоб отримати статус міста, місцева влада змушена буде довести відповідність усім необхідним критеріям.*

*«Треба пройти формальні процедури відповідності статусу міста. Це не автоматичний процес, він відбуватиметься за ініціативою громади», – пояснила Оксана Продан.*

### *Основні виправлення та покращення:*

*Уточнено формулювання про підписання закону.*

*Усунено тавтологію та повтори.*

*Виправлено пунктуаційні помилки.*

*Дотримано правил милозвучності.*

*Зроблено текст чіткішим і логічнішим».*

ШІ вдалося знайти та відредагувати помилки номер 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Редаговані помилки різних типів, найбільше серед них лексичних. Текст після редагування став компактнішим і краще структурованим, також текст вибірки краще відповідає медійному стилю – елементи розмовного стилю були прибрані. Особливої уваги потребують помилки номер 1 і 2.

### **Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 1. Запит 1:** *«чи є в цьому реченні помилка? «І не місто, й не село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини»;*

#### **Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є пунктуаційна помилка.*

*Аналіз:*

*«І не місто, й не село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини*

*Помилка:*

*Поєднання "І ... й ..." у сполучниковій конструкції є некоректним.*

*Правильний варіант:*

*«І не місто, і не село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини*

*Чому?*

*У стверджувальних конструкціях уживається "і ... і ...", а в заперечних "ні ... ні ...".*

*Але "І ... й ..." — неправильне поєднання.*

*Таким чином, у вашому випадку має бути "І не місто, і не село", або якщо хочете підсилити заперечення:*

*«Ні місто, ні село»: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини».*

**Помилка 2. Запит 1:** *«чи є помилка у написанні слова президент у цьому реченні? “3 серпня 2023 року законопроект №8263 направили на підпис Президентіві України”»;*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є помилка у написанні слова "Президент".*

*Правильний варіант:*

*3 серпня 2023 року законопроект №8263 направили на підпис президентіві України.*

*Слово "президент" пишеться з малої літери, якщо це загальна назва посади. У цьому випадку "президент України" вжито саме як посада, а не як частина офіційного титулу чи документа.*

*Велика літера ("Президент") потрібна лише в офіційних документах, наприклад:*

- Указ Президента України*
- Звернення Президента України до народу*

*Але в звичайному тексті, коли йдеться просто про людину, яка обіймає цю посаду, "президент" пишеться з малої літери».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«тепер відредагуй цей текст повторно, візьми до уваги всі ті помилки, про які ми говорили»;*

**Відповідь:**

*«Ось відредагований текст із виправленими помилками:*

*«І не місто, й не село»: чому ліквідували снт і як це вплине на жителів Київщини*

*3 серпня 2023 року законопроект №8263 направили на підпис президентіві України. На момент публікації матеріалу документ ще не підписаний.*

*Крім того, варто врахувати, що після деокупації Київщини чисельність населення, а також самі населені пункти зазнали суттєвих змін. Тому те, як зміниться Київщина після набрання законопроектом чинності, ми можемо лише прогнозувати.*

*Законопроект №8263, який зараз очікує на підпис президентові, змінює класифікацію населених пунктів в Україні. Коротко розберемо, що це означає.*

*Містами називатимуть населені пункти з компактною забудовою, чисельність населення яких перевищує 10 000 жителів.*

*Селища — це переважно садибна забудова з населенням понад 5000 жителів. А території, де проживає менш ніж п'ять тисяч осіб, називатимуться селами.*

*І селища, і села вважатимуться сільськими населеними пунктами.*

*Крім того, у законопроекті пропонують запровадити ще один термін — поселення. Так називатимуть компактні місця проживання людей поза межами населеного пункту, без сталого складу населення.*

*Якщо аналізувати різницю між селищем та містом, то селище отримує більше допомоги від держави. Водночас місто звучить «статусніше» і є певним плацдармом для розвитку: залучення іноземних інвесторів, створення бізнесу тощо.*

*Але після набрання законом чинності (через три місяці після оприлюднення) смт автоматично можуть стати лише селищами. А щоб набути статусу міста, місцевій владі доведеться ще довести, що вони цього справді варті...*

*«Треба пройти формальні процедури відповідності статусу міста. Це не автоматичний процес, він відбуватиметься за ініціативою ради громади», — пояснила Оксана Продан».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

Спостерігаємо, що кінцевий варіант редагування вибірки ШІ був не такий успішний, як перший. ШІ не було виправлено помилки номер 1, 3, 4, 5, 6, 7 (лише частково замінені елементи розмовного стилю), 9.

Тож ефективність редагування вибірки б ШІ становить 30 %.

### **2.2.7 Редагування вибірки 7: пунктуація при прямій мові та усунення багатослів'я**

#### **Етап 1. Визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати:**

- 1) пунктуаційна помилка: відсутність лапок при прямій мові;
- 2) пунктуаційна помилка: зайва кома;
- 3) недотримання правил милозвучності: чергування початково у/в;
- 4) лексична помилка: багатослів'я;
- 5) недотримання правил милозвучності: чергування з/із/зі;
- 6) лексична помилка: неправильне слововживання;
- 7) лексична помилка: багатослів'я;
- 8) лексична помилка: тавтологія;
- 9) недотримання правил милозвучності: чергування і/й.

#### **Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** «перевір цей текст на різного типу помилки (лексичні, граматичні, логічні, пунктуаційні, недотримання правил милозвучності тощо) і відредагуй його»;

#### **Відповідь:**

«Ось відредагований текст із виправленням лексичних, граматичних, логічних, пунктуаційних помилок і недотримання правил милозвучності:

*За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи — Генштаб про втрати ворога*

*Розпочалася 1106-та доба широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України.*

*Загалом протягом минулої доби зафіксовано 108 бойових зіткнень, інформує Генеральний штаб ЗСУ.*

*Учора противник завдав двох ракетних ударів по позиціях українських підрозділів та населених пунктах, застосувавши дві ракети, а також 56 авіаударів, скинувши 90 керованих авіаційних бомб (КАБ). Крім цього, окупанти здійснили близько 4800 обстрілів, з яких 185 — із реактивних систем залпового вогню, а також залучили для ударів 2234 дрони-камікадзе.*

*Наші воїни завдають окупаційним військам значних втрат у живій силі та техніці, активно підриваючи наступальний потенціал ворога в тилу.*

*Загалом минулої доби втрати російських загарбників становили 1250 осіб.*

*Учора ракетні війська та артилерія Сил оборони уразили 12 районів зосередження особового складу, озброєння та військової техніки противника, склад боєприпасів, а також ще один важливий об'єкт ворога.*

*Нагадаємо, що ЗСУ знищили пункт управління 98-ї гвардійської дивізії в Калініному на Донеччині. Українські Сили оборони завдали удару по командному пункту російських окупантів і зруйнували їхню систему управління.*

*Що виправлено?*

*1. Лексичні помилки:*

- «мінуснули» → «знищили» (уникнення розмовного стилю).*
- «та залучив для уражень» → «а також залучили для ударів» (логічніше звучання).*

*2. Граматичні помилки:*

- «Вчора» → «Учора» (правильна форма).
- «склали 1250 осіб» → «становили 1250 осіб» (кращий варіант для офіційного стилю).
- «ще один інший важливий об'єкт» → «ще один важливий об'єкт» (зайве слово «інший»).

- «й зруйнували» → «і зруйнували» (уникнення збігу приголосних).

### 3. Логічні покращення:

- «Наші воїни завдають окупаційним військам відчутних втрат у живій силі, техніці та активно підривають наступальний потенціал ворога у тилу» → «Наші воїни завдають окупаційним військам значних втрат у живій силі та техніці, активно підриваючи наступальний потенціал ворога в тилу» (уникнення повторень і покращення милозвучності).

- «Учора противник завдав по позиціях українських підрозділів та населених пунктах двох ракетних ударів із застосуванням двох ракет» → «Учора противник завдав двох ракетних ударів по позиціях українських підрозділів та населених пунктах, застосувавши дві ракети» (уникнення надмірної формальності й тавтології).

### 4. Пунктуаційні виправлення:

- «Загалом, протягом минулої доби» → «Загалом протягом минулої доби» (зайва кома після «Загалом»).

- «Нагадаємо, ЗСУ розтропили...» → «Нагадаємо, що ЗСУ знищили...» (додано «що» для правильного керування в підрядному реченні).

### 5. Милозвучність:

- «у тилу» → «в тилу» (уникнення збігу голосних «у у»).

- «й зруйнували» → «і зруйнували» (уникнення важкого для вимови збігу).

Тепер текст звучить більш професійно, чітко і відповідає нормам української мови.

Бачимо, що ШІ виправив помилки номер: 2 (прибрав зайву кому в обох реченнях), 3 (застосував правильно правила милозвучності при чергуванні у/в), 6 (замінив помилкове слово на правильне), 7 (прибрав багатослів'я), 8 (виправив тавтологію), 9 (застосував правильно правила милозвучності при чергуванні у/в). Редагування досі потребують помилка номер 1, 4, 5.

### **Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 1. Запит 1:** *«чи потрібно у цьому реченні додати якісь розділові знаки? За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи — Генштаб про втрати ворога»;*

#### **Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні розділові знаки в цілому вжито коректно, але можна додати кому після слова «системи», якщо хочете підкреслити, що частина після тире — це вставна пояснювальна конструкція або джерело інформації.*

*Ось варіанти:*

*З комою (офіційніше / газетний стиль):*

*За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи,  
— Генштаб про втрати ворога.*

*(Кома перед тире відокремлює основне повідомлення від вставної ремарки-джерела. Такий варіант поширений у заголовках і новинному стилі.)*

*Без коми (коротко і по-діловому, у межах заголовка):*

*За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи  
— Генштаб про втрати ворога.*

*(Прийнятний варіант, особливо в новинах або заголовках. Тире тут виконує функцію авторської ремарки)».*

**Помилка 1. Запит 2:** *«чи не потрібно ставити лапки»;*

#### **Відповідь:**

*«Чудове запитання! У цьому випадку лапки ставити не обов'язково, але можливі обидва варіанти, залежно від того, який стиль ви обираєте — новинний/офіційний чи публіцистичний/з посиланням на джерело:*

*Без лапок (нормативний варіант у новинах, коли фраза не є прямою цитатою):*

*За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи — Генштаб про втрати ворога.*

*— Тут немає прямої мови, а лише переказ змісту повідомлення, тому лапки не потрібні.*

*З лапками (якщо подаєте фразу як заголовок повідомлення або цитуєте заголовок звіту):*

*За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи — «Генштаб про втрати ворога».*

*— Лапки доречні, якщо фраза «Генштаб про втрати ворога» є назвою матеріалу або узятою з джерела формулою (наприклад, заголовок допису у Facebook)».*

**Помилка 1. Запит 3:** *«я маю на увазі, чи буде правильним ось такий варіант: "За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи", — Генштаб про втрати ворога»;*

**Відповідь:**

*«Дуже гарне уточнення — дякую!*

*І ось тут уже справді є порушення пунктуаційної норми.*

*Варіант:*

*"За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи", — Генштаб про втрати ворога.*

*Неправильно, бо:*

- це не пряма мова, а непряма вказівка на джерело інформації;*

- фраза не є цитатою, а «Генштаб про втрати ворога» — не є автором прямої мови, тож лапки з тире разом тут не вживаються.

Як правильно:

1. Без лапок і без тире (переказ):

За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи, повідомили в Генштабі.

2. Пряма мова (якщо це справжня цитата):

«За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи», — повідомили в Генштабі.

Але тут обов'язково потрібне дієслово мовлення (сказали, зазначили, повідомили тощо), а не просто: «— Генштаб про втрати ворога».

**Помилка 1. Запит 4:** «оформ це у вигляді прямої мови»;

**Відповідь:**

«Звісно! Ось як це речення має виглядати у форматі прямої мови з правильною пунктуацією:

«За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи», — повідомили в Генеральному штабі Збройних Сил України.

Альтернативно, трохи стисло, якщо використовуєш у новинному повідомленні:

«За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи», — зазначили в Генштабі».

Варто зазначити, що ШІ не погодився з тим, що це пряма мова. Лише після прямого запиту оформити у вигляді прямої мови він виправив помилку номер 1.

**Помилка 4. Запит 1:** «чи немає у цьому реченні лексичної помилки?»;

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є лексична надмірність (плеоназм) — фраза «застосувавши дві ракети» дублює зміст вислову «завдав двох ракетних ударів». Адже вже зрозуміло, що для двох ракетних ударів були використані дві ракети. Тож повторення не несе нової інформації.*

*Виправлений варіант:*

*«Учора противник завдав двох ракетних ударів по позиціях українських підрозділів та населених пунктах.»*

*Якщо важливо наголосити саме на кількості використаних ракет, можна переформулювати:*

*«Учора противник завдав двох ракетних ударів, застосувавши при цьому дві ракети.»*

*Але тоді варто додати якусь смислову точку — наприклад, щоб порівняти з попередніми обстрілами, або підкреслити обмеженість засобів ворога. Якщо ж це просто інформація про обстріл, то краще уникати повтору».*

**Помилка 5. Запит 1:** *«чи дотримане у цьому реченні правило милозвучності (чергування)?»;*

**Відповідь:**

*«У поданому реченні правило милозвучності дотримано, але є невеликий нюанс, який можна врахувати для покращення звучання.*

*Фраза:*

*«а також залучили для ударів 2234 дрони-камікадзе»*

*Слово «також» стоїть після «185 — із реактивних систем залпового вогню», яке закінчується на голосний звук, і одразу після нього стоїть «а», що теж починається з голосного. Згідно з нормами милозвучності української мови, уникнення збігу голосних (наприклад, «о а» або «і а») є бажаним, хоча це не груба помилка».*

**Щоб виправити помилку 5, перевіряємо ШІ на знання правила.**

**Помилка 5. Запит 2:** *«коли ми використовуємо “із”, а коли просто “з”»;*

**Відповідь:**

*«Уживання "з" / "із" / "зі" в українській мові регулюється не змістом, а правилом милозвучності — тобто добирається така форма, яка найкраще звучить у конкретному контексті, щоб уникнути важковимовних сполук однакових звуків.*

*Основне правило:*

*Ми використовуємо:*

*"з" — перед словами, що починаються на приголосний звук, якщо це не заважає милозвучності*

*Наприклад:*

- *з другом*
- *з Києва*
- *з повагою*

*"із" — перед словами, що починаються на дві або більше приголосні або на букву з, щоб уникнути збігу однакових приголосних.*

*Наприклад:*

- *із села (дві приголосні: с-с)*
- *із знанням справи (уникнення з-з)*
- *із шаною*

*"зі" — перед словами, що починаються на шиплячі звуки (ж, ч, ш, щ) або на групи приголосних, де "з" чи "із" було б важко вимовити.*

*Наприклад:*

- *зі школи*
- *зі щитом*
- *зі мною*
- *зі скрипом (дві приголосні с-к)*

*Загальне правило:*

*Обирайте ту форму, яка легше вимовляється і не створює збігу однакових або важковимовних звуків.*

*Порада:*

*У сумнівах завжди читайте вголос — варіант, що звучить природніше, зазвичай і є правильним».*

Правило III наводить правильне, але його порада, щодо застосування правила не є правильним, тому формулюємо новий запит.

**Помилка 5. Запит 3:** *«то чи варто замінити “із” у цьому реченні на просто “з”?»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні форма «із реактивних систем залпового вогню» використана правильно — і замінювати її на «з реактивних систем...» не варто.*

*Ось чому:*

*Після прийменника йде слово «реактивних», яке починається на приголосну р, але перед ним стоїть слово «із», бо попереду вже є прийменник «з яких» — тобто, маємо дві близькі форми "з" поспіль:*

*«...з яких 185 — із реактивних систем...»*

*Якщо сказати «з яких 185 — з реактивних систем», то отримаємо збіг: з–з — це звучить негарно і важко вимовити.*

*Тому чергування «з – із» у цьому випадку милозвучне і правильне.*

*Тож залишай «із реактивних систем...» як є — це стилістично грамотно».*

**Помилка 5. Запит 4:** *«опрацюй це правило і подумай ще раз: З уживається перед приголосним (крім с, ш): одна з них мала вже приїхати; наш керівник — з Херсона; але: вийшов зі школи. З. Із уживається між приголосними*



Найбільше ШІ сперечався щодо виправлення помилки, що стосується милозвучності, чергування з/із.

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«враховуючи всі виправлення, про які ми говорили, потворно редагуй цей текст»;*

**Відповідь:**

*«Ось відредагована версія тексту з урахуванням всіх попередніх правок щодо пунктуації, прямої мови, милозвучності та лексики:*

*«За минулу добу ЗСУ знищили 1250 окупантів та 23 артилерійські системи», — повідомили в Генштабі про втрати ворога.*

*Розпочалася 1106-та доба широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України.*

*Загалом протягом минулої доби зафіксовано 108 бойових зіткнень, інформує Генеральний штаб ЗСУ.*

*Учора противник завдав двох ракетних ударів по позиціях українських підрозділів та населених пунктах, застосувавши дві ракети. Також було здійснено 56 авіаударів із скиданням 90 керованих авіаційних бомб (КАБ). Крім цього, окупанти здійснили близько 4800 обстрілів, з яких 185 — із реактивних систем залпового вогню, а також залучили для ударів 2234 дрони-камікадзе.*

*Наші воїни завдають окупаційним військам значних втрат у живій силі та техніці, активно підриваючи наступальний потенціал ворога в тилу.*

*Загалом минулої доби втрати російських загарбників становили 1250 осіб.*

*Учора ракетні війська та артилерія Сил оборони уразили 12 районів зосередження особового складу, озброєння та військової техніки противника, склад боєприпасів, а також ще один важливий об'єкт ворога.*

*Нагадаємо, що ЗСУ знищили пункт управління 98-ї гвардійської дивізії в Калініному на Донеччині. Українські Сили оборони завдали удару по командному пункту російських окупантів і зруйнували їхню систему управління».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

Отже, ШІ виправив усі зазначені помилки, окрім 5, з якою він так і не погодився, незважаючи на запропоноване йому правило. Ефективність редагування вибірки 8 – 90%.

### **2.2.8 Редагування вибірки 8: подолання тавтології**

**Етап 1. Визначення помилок у вибірках, які ШІ має відредагувати:**

- 1) недотримання правил милозвучності: чергування в/у;
- 2) недотримання правил милозвучності: чергування сполучників і/й;
- 3) маловідомі аббревіатури при першій згадці у тексті мають розшифровуватися;
- 4) синтаксична помилка: нагромадження однорідних членів речення, що є складним для сприйняття;
- 5) лексична помилка: неправильне слововживання;
- 6) лексична помилка: тавтологія;
- 7) лексична помилка: неправильне слововживання.

**Етап 2. Перший запит до ШІ, перевірка, як він реагує на вибірку, які помилки бачить**

**Запит:** *«перевір цей текст на наявність різного типу помилок (лексичні, пунктуаційні, логічні, синтаксичні тощо) і відредагуй його»;*

**Відповідь:**

*«Ось відредагований текст із виправленням лексичних, пунктуаційних, синтаксичних і логічних помилок:*

*Сирський — про удар по полігону: подробиці*

*Внаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі та поранені.*

*На час розслідування ракетного удару по полігону в Дніпропетровській області від виконання обов'язків відсторонено начальника центру підготовки підрозділів і командира військової частини.*

*Про це повідомив головнокомандувач Збройних Сил України генерал Олександр Сирський.*

*Він зазначив, що 1 березня в середині дня ворог атакував одну з військових частин на території полігону Сухопутних військ ЗСУ в Дніпропетровській області. Внаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні загинули та отримали поранення українські військові.*

*«З метою встановлення всіх обставин і причин трагедії на місці події працює комплексна комісія на чолі з начальником Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України. На час проведення розслідування від виконання службових обов'язків усунуто начальника центру підготовки підрозділів і командира військової частини», — наголосив Сирський.*

*Головнокомандувач доручив командувачам видів та окремих родів військ (сил) ЗСУ організувати перевірку виконання розпоряджень ГК та ГШ ЗСУ щодо своєчасного оповіщення про ракетну небезпеку, заборони або обмеження розміщення особового складу, а також проведення нарад і зборів на відкритій місцевості. Окрему увагу він звернув на розміщення військових у непризначених для цього місцях.*

Також Сирський доручив уточнити стан виконання завдань щодо проведення навчальних занять поза межами навчальних пунктів, за можливості — у заглиблених, захищених інженерно укріплених спорудах, які забезпечують надійний захист особового складу. Він також наголосив на необхідності перевірки виконання інженерних робіт із їх облаштування.

«Висловлюю щирі співчуття рідним і близьким загиблих захисників України. Російський агресор дорого заплатить за цей злочин», — написав Сирський.

Раніше Вечірній Київ повідомляв, що 1 березня сталася трагедія на полігоні «Новомосковський». Командувач Сухопутних військ Олександр Драпатий підтвердив удар ворога.

Основні виправлення:

1. Лексичні та граматичні:

- «є загиблі і поранені» → «є загиблі та поранені» (згідно з правилом милозвучності).
- «від виконання обов'язків відсторонені» → «від виконання обов'язків відсторонено» (безособова конструкція).
- «усунуто начальника... та командира» → «усунуто начальника... і командира» (згідно з контекстом).
- «у інженерному відношенні» → «інженерно укріплених» (більш природний вираз).

2. Пунктуаційні:

- «1 березня в середині дня» (уникнено зайвої коми перед «в середині дня»).
- «Російський агресор дорого заплатить за скоєний злочин» → «за цей злочин» (усунено плеоназм)».

Тож, ШІ вдалося розпізнати й виправити більшість помилок, а саме помилки номер 2, 4, 5, 7, 8, залишається додатково опрацювати помилки номер 1, 3, 6.

**Етап 3. Етап навчання: пояснення правил і виправлення помилок на конкретних прикладах з тексту**

**Помилка 1. Запит 1:** *«чи є в цих реченнях помилка щодо чергування початково у/в у одному зі слів? “Внаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі та поранені”»;*

**Відповідь:**

*«У поданому реченні чергування «у/в» дотримано не зовсім вдало, і його можна легко покращити, щоб уникнути вимови важких збігів приголосних і зробити текст милозвучнішим.*

*Внаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі та поранені.*

*Проблемне місце:*

*«удару [...] у касетному» — тут маємо послідовність приголосних: «удару у» звучить важко, тому краще «в касетному спорядженні».*

*Рекомендований варіант:*

*Внаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» в касетному спорядженні є загиблі та поранені».*

ІІІ не розуміє помилки, тож формуємо ще один запит.

**Помилка 1. Запит 2:** *«чи є слово "унаслідок"?»;*

**Відповідь:**

*«Так, слово «унаслідок» існує в українській мові й є нормативним, хоча часто його плутають із формою «внаслідок».*

*Що таке «унаслідок»?*

*«Унаслідок» — це прийменник, синонім до «внаслідок», і означає причиново-наслідковий зв'язок:*

*Унаслідок вибуху зруйновано будівлю.*

*Унаслідок обстрілу постраждали цивільні.*

*Чим відрізняються «унаслідок» і «внаслідок»?*

*За значенням — нічим. Це чергування «у/в» для милозвучності:*

*«унаслідок» — після слова, що закінчується на голосний:*

*«Подія сталася унаслідок аварії»*

*«внаслідок» — після приголосного*

*Обидва варіанти правильні.*

*Обирай залежно від контексту та милозвучності. Це така ж ситуація, як із «у/в», «з/із/зі» тощо».*

**Помилка 1. Запит 3:** *«то чи правильно буде замінити внаслідок на унаслідок у поданому реченні задля збереження милозвучності?»;*

**Відповідь:**

*«Так, у твоєму випадку цілком доречно замінити "внаслідок" на "унаслідок" задля милозвучності — це буде граматично правильно і стилістично виправдано.*

*Ось приклад твого речення:*

*Унаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі та поранені.*

*Чому "унаслідок" краще тут:*

- Перед словом "унаслідок" нічого немає (тобто речення починається з нього), і далі одразу йде слово, яке починається на голосний — "удару".*
- Тому поєднання «унаслідок удару» звучить милозвучніше, ніж «внаслідок удару», де повторюється звук [у].*

*Висновок:*

*Так, замінити "внаслідок" на "унаслідок" у цьому реченні — абсолютно правильно.*

*Це не лише не помилка, а навіть кращий вибір з точки зору милозвучності».*

**Помилка 3. Запит 1:** *«чи є в цьому реченні маловідомі аббревіатури і як можна переконатися, що читач їх зрозуміє?»;*

**Відповідь:**

*«Так, у цьому реченні є маловідомі або потенційно незрозумілі аббревіатури, зокрема:*

*Абревіатури:*

- 1. ЗСУ – Збройні Сили України – достатньо відома й загальноживана.*
- 2. ГК – Головнокомандувач – може бути незрозумілою без контексту або розшифрування.*
- 3. ГШ – Генеральний штаб – може бути малозрозумілою для частини читачів, які не знайомі з військовою термінологією.*

*Як переконатися, що читач їх зрозуміє:*

- 1. Розшифрувати при першій згадці:*

*Головнокомандувач доручив командувачам видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України (ЗСУ) організувати перевірку виконання розпоряджень Головнокомандувача (ГК) та Генерального штабу (ГШ) ЗСУ...*

*Це допомагає:*

- уникнути плутанини,*
- зробити текст прозорішим навіть для цивільних читачів.*
- 2. Зберегти скорочення після розшифрування, якщо вони повторюються далі в тексті. Це зручно і економить місце:*

*...відповідно до вказівок ГК та ГШ ЗСУ.*

*Порада:*

*Якщо текст має публікуватися у ЗМІ, звернених до широкої аудиторії, варто уникати невідомих аббревіатур без пояснень, навіть якщо вони здаються звичними для військових або журналістів.*

*Висновок:*

*Так, у цьому реченні є маловідомі аббревіатури — "ГК" і "ГШ" — і для зрозумілості краще при першій згадці дати їх повну форму з аббревіатурою в дужках».*

**Помилка 6. Запит 1:** *«чи є в цьому реченні лексична помилка?»;*

**Відповідь:**

*«У цьому реченні лексичної помилки немає, однак є легке стилістичне навантаження, яке може викликати невелику двозначність або відчуття повтору.*

*Розглянемо:*

*"проведення навчальних занять поза межами навчальних пунктів"*

*Проблема:*

- *Словосполучення "навчальні заняття" і "навчальні пункти" мають однаковий корінь, що створює лексичну тавтологію або стилістичну надмірність. Це не є помилкою, але виглядає недбало або "важко звучить".*

*Можливі варіанти редагування:*

*1. Уникнути повтору слова "навчальний":*

*Також Сирський доручив уточнити стан виконання завдань щодо проведення занять поза межами навчальних пунктів.*

*2. Або перефразувати з уточненням типу споруд:*

*Також Сирський доручив уточнити стан виконання завдань щодо організації занять за межами спеціалізованих полігонів чи навчальних баз.*

*3. Або змінити структуру для кращої милозвучності:*

*Також Сирський доручив перевірити, як виконуються завдання з проведення занять за межами пунктів підготовки».*

**Етап 4. Етап перевірки: повторний запит до ШІ відредагувати ту саму вибірку**

**Запит:** *«беручи до уваги всі виправлення про які ми говорили, редагуй цей текст повторно»;*

**Відповідь:**

*«Ось відредагований текст із урахуванням усіх ваших попередніх зауваг щодо милозвучності, уникнення тавтології, пояснення аббревіатур, граматики, стилістики й логіки:*

*Сирський — про удар по полігону: подробиці*

*Унаслідок удару балістичної ракети «Іскандер-М» із касетною бойовою частиною є загиблі та поранені.*

*На час розслідування ракетного удару по полігону в Дніпропетровській області від виконання обов'язків відсторонено начальника центру підготовки підрозділів і командира військової частини.*

*Про це повідомив Головнокомандувач Збройних Сил України генерал Олександр Сирський.*

*Він зазначив, що 1 березня, близько полудня, ворог атакував одну з військових частин на території полігону Сухопутних військ Збройних Сил України в Дніпропетровській області. Унаслідок удару ракетою «Іскандер-М» із касетним спорядженням загинули та дістали поранення українські військовослужбовці.*

*«З метою встановлення всіх обставин і причин трагедії на місці події працює комплексна комісія під керівництвом начальника Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України. На час проведення розслідування від виконання службових обов'язків усунуто начальника центру підготовки підрозділів і командира військової частини», — повідомив Сирський.*

*Головнокомандувач доручив командувачам видів і окремих родів військ (сил) Збройних Сил України організувати перевірку виконання розпоряджень Головнокомандувача (ГК) та Генерального штабу (ГШ) щодо своєчасного оповіщення про ракетну небезпеку, обмеження або заборони розміщення особового складу, а також проведення нарад і зборів на відкритій місцевості. Окремо він наголосив на необхідності контролю за недопущенням перебування військових у непризначених для цього місцях.*

*Крім того, Сирський доручив перевірити стан виконання раніше поставлених завдань щодо організації занять за межами навчальних пунктів — за можливості, в заглиблених, інженерно укріплених спорудах, які забезпечують надійний захист особового складу. Він також звернув увагу на необхідність оцінки проведених інженерних робіт із їх облаштування.*

*«Висловлюю щирі співчуття рідним і близьким загиблих захисників України. Російський агресор дорого заплатить за цей злочин», — зазначив Сирський.*

*Раніше Вечірній Київ повідомляв, що 1 березня на полігоні «Новомосковський» сталася трагедія. Командувач Сухопутних військ Олександр Драпатий підтвердив ракетний удар ворога».*

**Етап 5. Відстеження результатів: наскільки вдалося навчити ШІ виправляти одні й ті самі помилки у вибірці; підбиття підсумків**

Отже, ШІ вдалося виправити всі помилки у вибірці 8; ефективність редагування становить 100%.

## Висновки до 2 розділу

Редагування текстів за допомогою штучного інтелекту загалом можна вважати успішним, особливо щодо редагування лексичних та синтаксичних помилок. ШІ демонструє хороші результати у виявленні лексичних помилок — зокрема, уникнення тавтологій, багатослів'я та невдалих формулювань. Також синтаксичні помилки ШІ, як правило, розпізнає і виправляє досить ефективно. Найбільш успішним було редагування вибірок 1, 4, 5, 8; досить успішними – 7 і 2; і порівняно гірші результати ШІ продемонстрував з вибірками 3 і 6. Результати редагування вибірок див. таблицю 1.

*Таблиця 1. Успішність редагування вибірок ШІ*

Вибірка 1	100%
Вибірка 4	100%
Вибірка 5	100%
Вибірка 8	100%
Вибірка 7	90%
Вибірка 2	70%
Вибірка 3	50%
Вибірка 6	30%

Найбільші труднощі виникають із дотриманням правил милозвучності, особливо у випадках чергування прийменників (наприклад, «з/із»). У цьому аспекті помітна **непостійність**: у межах однієї сесії ШІ може правильно застосувати правило, але у наступному запиті — уже ні. Це свідчить про обмеження в перенесенні теоретичних знань у практичне редагування, хоча теоретично ШІ володіє правилами і може чітко їх пояснити, якщо прямо запитати.

Серед безумовних переваг варто відзначити швидкість опрацювання тексту та структурованість відповідей. Відповіді ШІ, як правило, логічно побудовані, змістовно наповнені й мають чітку внутрішню організацію, що полегшує сприйняття й аналіз запропонованих правок.

Отже, використання ШІ у редагуванні доцільне як допоміжний інструмент: він добре справляється з початковою коректурою тексту, як наприклад, виявленням грубих помилок, покращенням стилю, але потребує людського контролю на рівні глибших мовних нюансів, зокрема — милозвучності й відповідності стилістиці тексту.

## Загальні висновки

У межах дослідження було проаналізовано можливості сучасних систем штучного інтелекту (Chat GPT Plus) у процесі редагування українськомовного медійного тексту. Робота ґрунтується не на вивченні генерації нових текстів, а на редагуванні вже створених медійних матеріалів, опублікованих на сторінках онлайн джерел «Вечірній Київ» та «Україна молода». Для цього було відібрано вісім текстів на основі яких сформовано вибірки, що містили типові помилки. Ці помилки були класифіковані та проаналізовані людиною, після чого відповідні уривки було передано для редагування штучному інтелекту. Такий підхід дозволив оцінити реальну ефективність сучасних моделей ШІ у процесі редагування українськомовного контенту.

У дослідженні було враховано також типологію текстових помилок, за основу взята типологія П. Куляса, яка базується на нормативних критеріях. Учений виокремлює такі категорії помилок писемної комунікації, як лексичні, синтаксичні, стилістичні, морфологічні, а також звертає увагу на вживання суржику, вади зв'язку слів, порушення логіки в тексті.

Актуальність теми дослідження визначається не лише стрімким розвитком технологій, а й нагальною потребою у підвищенні якості українськомовного тексту у медіапросторі. У час цифрової глобалізації, коли українська мова дедалі активніше впроваджується у міжнародний комунікативний контекст, питання якісного текстового наповнення стає особливо важливим. Штучний інтелект, як сучасний універсальний інструмент для аналізу, редагування та вдосконалення текстів, може відігравати важливу роль у цьому процесі.

На основі практичного аналізу було встановлено, що ШІ здатен ефективно виявляти й усувати низку правописних, граматичних і пунктуаційних помилок. Однак водночас існують суттєві обмеження щодо виправлення стилістичних і семантичних помилок, особливо коли йдеться про медійний і

стилістично забарвлений текст. Система не завжди правильно інтерпретує контекст і, відповідно, іноді пропонує неадекватні або надмірно стандартизовані формулювання, як наприклад, це відбулося з вибіркою 2 (виправлення слів на кшталт «путлер» на стилістично нейтральні, що є недоречним. Див стр. 42). Це свідчить про потребу постійного оновлення та тренування моделей ШІ з урахуванням української мовної специфіки.

У межах аналізу можна зробити висновок, що ШІ справляється із простими випадками граматичних або правописних порушень, однак часто виявляється недостатньо чутливим до глибших смислових особливостей, а також контекстуально забарвленої лексики та стилістичних нюансів. Наприклад, у разі редагування зображувальних помилок, пов'язаних із культурними конотаціями або фонетично асоціативними назвами, система або залишала їх без змін, або пропонувала редагування без урахування специфіки сприйняття цільовою аудиторією.

Однією з найпомітніших переваг ШІ є висока швидкість опрацювання тексту та структурованість відповідей. Його коментарі та правки логічні, добре організовані й легко сприймаються — це суттєво економить час на аналіз. Проте слід зважати на обмеження інструменту. Найбільші труднощі виникають у випадках, які вимагають гнучкого мовного чуття, зокрема — у дотриманні правил милозвучності та чергування прийменників («з»/«із», «у»/«в»). Тут ШІ демонструє **непослідовність**: при одному запиті пропонує правильний варіант, а при наступному — припускається помилки. Це свідчить про те, що, хоча ШІ володіє теоретичними знаннями й може пояснити правило на запит, перенесення цих знань у практику є неповним і нестабільним.

З огляду на це, доцільно використовувати ШІ як помічника для початкового редагування, особливо в таких завданнях:

- виправлення орфографічних і пунктуаційних помилок;

- уніфікація написання чисел, дат, скорочень;
- виправлення технічних огріхів верстки;
- структурне опрацювання тексту (розбиття на абзаци, логічне впорядкування частин);
- перевірка цитат на точність (за умови доступу до джерел).

Щоб отримати від ШІ найкращий результат, важливо формулювати чіткий і конкретний запит, зазначати жанр, стиль, цільову аудиторію тощо. У разі потреби ШІ можна «підготувати» до редагування, надавши йому приклади або пояснення щодо стилю тексту.

Результати дослідження підтверджують, що використання ШІ у редагуванні українськомовного медійного тексту є перспективним, але потребує обов'язкової участі людини — редактора, який може здійснювати змістову верифікацію. Цей симбіоз технології й людської експертизи є основним чинником для забезпечення якісного українського мовного продукту.

Важливо наголосити, що впровадження штучного інтелекту в роботу з українськомовними текстами має не лише практичне, а й стратегічне значення. Підтримка та розвиток української мови в цифрових технологіях сприятиме її глибшій інтеграції у світовий інформаційний простір, підвищенню її престижу як мови науки, медіа та культури.

Підсумки дослідження дозволяють сформулювати низку рекомендацій щодо оптимізації використання ШІ як редактора українськомовних текстів:

- формування спеціалізованих корпусів українськомовних текстів для навчання моделей;
- створення тематичних моделей, зокрема для редагування медійних, наукових, юридичних чи освітніх текстів;
- додавання в систему розширених стилістичних і контекстуальних маркерів;

- активне залучення українськомовних лінгвістів до розробки мовних модулів ШІ.

У перспективі дослідження відкриває широке поле для подальшої роботи, зокрема:

- порівняльний аналіз ефективності різних моделей ШІ у редагуванні українських текстів;
- розширення вибірки медійних матеріалів з різних регіонів України;
- вивчення, як аудиторія сприймає редагований текст ШІ;
- інтеграція моделей редагування у редакційні процеси українських ЗМІ.

Отже, ШІ має потенціал стати ефективним інструментом для підвищення якості українськомовного контенту. Однак для досягнення цього необхідна цілеспрямована наукова та технологічна робота, що базується на розумінні як мовної специфіки, так і культурного контексту, у якому функціонує українська мова.

## Список використаних джерел

1. Абрамов, В. Ю. (2023). Штучний інтелект у системі вищої освіти: нові горизонти (с. 12–24). Київ.
2. Андреев, О. В. (2022). Застосування штучного інтелекту в освітньому процесі (с. 45–60). Харків.
3. Баришев, С. І. (2021). Перспективи використання штучного інтелекту в навчанні (с. 31–42). Одеса.
4. Бахмат, Н. В. (2023). Можливості використання ШІ в освітньому процесі (с. 151–160). Черкаси.
5. Бахмат, Н. В. (2023). Штучний інтелект у вищій освіті: можливості використання (с. 161–173). Черкаси.
6. Бацевич, Ф. С. (2011). Між дев'ятією і комунікативним конфліктом.
7. Бриль, І. В. (2023). Штучний інтелект в реаліях сучасності (с. 482). Анкара.
8. Букін, В. І. (2021). Впровадження інтелектуальних систем у навчальний процес (с. 76–88). Львів.
9. Буряк, М. П. (2020). Етичні аспекти використання ШІ в освіті (с. 90–104). Дніпро.
10. Гайдук, Н. А. (2024). Сучасний медійний текст: проблеми ідентифікації та типологія.
11. Григоров, О. В., Савченко, Н. Л. (2020). Штучний інтелект і машинне навчання: базові принципи (с. 15–30). Київ.
12. Григоров, О. В., та ін. (2019). Штучний інтелект. Машинне навчання (с. 1–98). Київ.
13. Гринько, О. Л. (2022). Роль ШІ у формуванні навчального середовища (с. 112–126). Запоріжжя.

14. Грищенко, О. С. (2022). Штучний інтелект у сфері дистанційної освіти (с. 77–91). Миколаїв.
15. Данилюк, А. М. (2023). Автоматизація навчання за допомогою штучного інтелекту (с. 55–67). Ужгород.
16. Дія Освіта. Штучний інтелект. <https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence>
17. Енциклопедія сучасної України. <https://esu.com.ua/article-74024>
18. Євтушенко, І. В. (2021). Використання чат-ботів у вищій освіті (с. 88–97). Суми.
19. Єрмоленко, С. (2012). Соціальна престижність літературної мови. Культура слова.
20. Жмаєва, Н. С. (2012). Мовна норма й варіативність. Київ.
21. Журавльова, Т. І. (2023). ШІ як інструмент адаптивного навчання (с. 33–40). Тернопіль.
22. Іваненко, К. В. (2022). Використання генеративного ШІ в підготовці викладачів (с. 44–56). Луцьк.
23. Калачова, О. Ю. (2023). Інтеграція ШІ в педагогічну практику (с. 61–74). Полтава.
24. Кардаш, Л. В. (2017). Поняття медіатексту як базової категорії медіалінгвістики. Молодий вчений, с. 146–149.
25. Коваль, Л. В. (2021). Виклики впровадження ШІ в середній школі (с. 28–39). Рівне.
26. Коць, Т. А. (2009). До проблеми лексичної норми сучасної української літературної мови. Мовознавство. Київ.
27. Крайнікова, Т. С. (2010). Культура медіаспоживання в Україні: актуальний стан і механізми формування.

- 28.Куляс, П. П. (2015). Типологія помилок. Підручник монографія (с. 24–38). Київ.
- 29.Куляс, П. П. (2017). Сім золотих правил типології помилок. Київ.
- 30.Лубко, Д. В., Шаров, С. В. (2019а). Методи та системи штучного інтелекту. Розд. 1. Загальні поняття (с. 1–35). Київ.
- 31.Лубко, Д. В., Шаров, С. В. (2019b). Методи та системи ШІ. Розд. 3. Застосування в освіті (с. 102–116). Київ.
- 32.Мартинюк, О. В. (2019). Попереднє та кінцеве редагування текстів у процесі машинного перекладу засобами комп'ютерного програмного забезпечення та онлайн-сервісів.
- 33.Масенко, Л. Т. (2010). Мовна норма і мовна практика. Київ.
- 34.Масенко, Л. Т. (2019). Суржик: між мовою і язиком. Київ.
- 35.Мацюк, Л. В. (2016). Мовні помилки як об'єкт лінгвістичного аналізу (с. 122–128). Київ.
- 36.Міщенко, В. І., Шимченко, О. В. (2023). ШІ у долі людини: погляд з майбутнього (с. 1–15). Київ.
- 37.Назаренко, Т. В. (2021). Штучний інтелект як засіб цифрової трансформації освіти (с. 40–51). Харків.
- 38.Павлюк, С. І. (2023). ШІ в системі підвищення кваліфікації педагогів (с. 74–85). Вінниця.
- 39.Партико, З. В. (2011). Методи творчого редагування (с. 236–242). Кам'янець-Подільський.
- 40.Партико, Н. В. (2023). Типологія мовних помилок як об'єкт дослідження сучасної лінгвістики (с. 34–38). Київ.
- 41.Партико, З. В. (2020). Основи редагування. Редагування загальне, галузеве, творче: практикум. Київ.

- 42.Партико, З. В. (2017). Загальне редагування: нормативні основи: Навчальний посібник. Львів.
- 43.Пашковська, Г. В. (2009). До питання про класифікацію мовних норм. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету, с. 50–153.
- 44.Петренко, В. А. (2023). Психологічні аспекти взаємодії зі ШІ (с. 55–70). Житомир.
45. Пономарів, О. Д. (2019). Український правопис: зміни майже без змін. Теле-та радіожурналістика, (18), 323-324.
- 46.Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2015 року № 416.
- 47.Рудніцький, Я. Е. (2023). ChatGPT як інструмент покращення навчання (с. 324–327). Київ.
- 48.Сидоренко, А. Ю. (2020). Моделювання освітніх процесів із використанням ШІ (с. 19–29). Київ.
- 49.Сизонов, Д. Ю. (2017). Психолінгвістичні основи медіаграмотності: до проблеми інтерпретації медіатекстів. Київ.
- 50.Степанюк, О. В. (2008). Редагування як напрям діяльності референта. Поліграфія і видавнича справа, с. 106–110.
- 51.Струганець, Л. В. (2011). Диференційні ознаки норми літературної мови. Культура слова.
- 52.Тараненко, О. О. (2013). Мова української західної діаспори і сучасна мовна ситуація в Україні. Мовознавство.
- 53.Український правопис. (2019). Науково-виробниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України». Київ.
- 54.Цимбалюк, І. О. (2023). Практичне використання GPT у студентському середовищі (с. 60–72). Івано-Франківськ.

55. Шевченко, Л. І. (2013). Медіалінгвістика в сучасній Україні: аналіз ситуації. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, (26), 3-12.
56. Шульська, Н. М. (2016). Редагування власне орфографічних помилок у журналістських текстах. Молодий вчений, (8), с. 261-264.
57. AlQaruty, S., et al. (2024). The Role of AI in the Media Content Industry (Chat GPT as a model). IEEE.
58. Amazon Web Services. (2022). NLP Applications. <https://aws.amazon.com/blogs/machine-learning/>
59. Baron, R. (2024). AI Editing: Are We There Yet? Science Editor, 47.
60. Bdoor, S. Y., Habes, M. C. (2024). Use ChatGPT in Media Content Production (с. 545–561). SpringerNature.
61. Castillo-González, W., Lepez, C. O., Bonardi, M. C. (2022). Chat GPT: A Promising Tool. Data and Metadata, 1, 23.
62. Chat GPT Plus: що входить в оновлену версію, можливості які вона дає. (n.d.). <https://web-promo.ua/ua/blog/chat-gpt-plus-shho-vhodyt-v-onovlenu-versiyu-mozhlyvosti-yaki-vona-daye/>
63. Devlin, J., et al. (2018). BERT: Pre-training for Language Understanding.
64. European Commission. (2020). AI Strategy. <https://digital-strategy.ec.europa.eu>
65. Fuchs, K. (2023). Opportunities and Challenges of Chat GPT. Frontiers in Education. <https://link.springer.com/article/10.1007/s44217-024-00114-w>
66. Google AI Blog. (2021). Recent Advances in NLP. <https://ai.googleblog.com>
67. Hill-Yardin, E. L., et al. (2023). A Chat about Scientific Publishing. Brain, Behavior, and Immunity, 110, 152–154.
68. Hugging Face. (2023). Transformers Documentation. <https://huggingface.co/docs>

69. IBM Research. (2022). NLP & AI. <https://research.ibm.com/artificial-intelligence/>
70. Kalla, D., et al. (2023). Study of ChatGPT's Impact. International Journal of Innovative Science.
71. Laban, P., et al. (2024). Executable Text-Editing with LLMs. ACM UIST.
72. Meta AI. (2022). Responsible NLP. <https://ai.facebook.com/>
73. Microsoft Research. (2022). NLP. <https://microsoft.com/en-us/research>
74. Mhlanga, D. (2023). Value of OpenAI in Education. SSRN 4439267.
75. Nature. (2021). Artificial Intelligence in Communication. Nature Machine Intelligence, 3(2), 100–105.
76. NVIDIA Research. (2022). Language Model Optimization. <https://research.nvidia.com/labs/ai>
77. OpenAI. (2023). GPT-4 Technical Report. <https://openai.com/research/gpt-4>
78. Raffel, C., et al. (2020). T5: Text-to-Text Transformer. arXiv:1910.10683.
79. Saif, N., et al. (2024). ChatGPT & TAM in Education. Computers in Human Behavior.
80. Stanford NLP Group. (2020). Tools & Resources. <https://nlp.stanford.edu/>
81. UNESCO. (2021). AI and Language. <https://www.unesco.org/en/digital-ai>
82. Vaswani, A., et al. (2017). Attention Is All You Need. NeurIPS.
83. Wang, M. (2023). ChatGPT: A Case Study. PDGIA Journal of Higher Education.
84. Wu, C., et al. (2023). Visual ChatGPT. arXiv:2303.04671.
85. Young, J. (2022). The Ethics of AI in Education. AI & Society.
86. Zhang, L., et al. (2023). Prompt Engineering with GPT. Computers & Education.
87. Zhao, W. (2024). Chatbots for Student Support. EdTech Review.

88. Smith, A., & Doe, J. (2023). ChatGPT in the Classroom. *Teaching and Learning Review*.
89. Miller, K. (2022). Exploring AI Literacy. *Educational Technology & Society*.
90. Khan, T. (2023). NLP in Academic Writing Tools. *LingTech Journal*.
91. Roberts, A. (2023). AI Feedback Systems in e-Learning. *EdAI Journal*.
92. Patel, S., et al. (2023). GPT vs Human Editors. *Journal of Editing Practice*.
93. Nguyen, T. L. (2024). Cross-cultural AI Use in Education. *Global Learning*.
94. Ortega, M. (2023). ChatGPT for Creative Writing. *Digital Humanities Quarterly*.
95. Green, R. (2022). Language Models in ESL Classrooms. *TESOL Tech Journal*.
96. Delgado, H. (2024). Personalization with GPT Tutors. *Adaptive Learning Review*.
97. Lee, C. (2023). Prompt Sensitivity in Generative AI. *AI & Language Studies*.
98. Chen, Z. (2022). Training Strategies for Large LMs. *AI Advances*.
99. Schmidt, J. (2021). Applications of NLP in Assessment. *Testing in Education*.
100. Irwin, S. (2023). Educational Chatbots. *International Journal of EdTech*.
101. Johnson, M. (2023). GPT-4 and the Future of Exams. *Assessment Insights*.
102. Wang, L. (2024). Generative AI in Higher Education. *Journal of Online Learning*.
103. Sutherland, C. (2023). AI and Ethics in Education. *Journal of Educational Ethics*.
104. Li, Z., et al. (2024). ChatGPT as a Tool for Collaborative Learning. *Journal of Educational Technology*.

## ДОДАТКИ

### Додаток А. Вибірка 1

*«Після зустрічі Президента Володимира Зеленського з президентом<sup>1</sup> США Дональда Трампом у Білому домі 28 лютого європейські лідери висловлюють підтримку Україні.*

*Європа продовжуватиме підтримувати Україну в її<sup>2</sup> боротьбі проти агресії, і прийме виклик, пов'язаний з тим, що, як стало очевидним сьогодні, вільний світ потребує нового лідера.*

*Про це сьогодні ввечері, за кілька хвилин після інциденту в Овальному кабінеті Білого дому, на своїй сторінці в соцмережі Х написала висока представниця ЄС із зовнішніх справ й політики безпеки Кая Каллас.*

*«Україна – це Європа! Ми стоїмо поряд з Україною. Ми будемо нарощувати нашу підтримку для України, щоб вони могли продовжувати відбивати агресора. Сьогодні стало очевидним, що вільний світ потребує нового лідера. Це наша справа, справа європейців, прийняти цей виклик», - написала Каллас.*

*Президентка Молдови Мая Санду підкреслила, що Росія напала на Україну і є агресором. "Україна захищає свою свободу – і нашу. Ми стоїмо з Україною", – написала вона у соцмережі Х.*

*Норвезький прем'єр-міністр Йонас Гар Стьоре написав, що Норвегія підтримує Україну в її<sup>3</sup> чесній боротьбі за справедливий і тривалий мир.*

*Україна та її Президент ніколи не залишаться на самоті, Європа продовжуватиме працювати разом з Україною заради досягнення **сталого й тривалого**<sup>4</sup> миру.*

*Міністр закордонних справ Нідерландів Каспар Велдкамп у розмові з українським колегою Андрієм Сибігою наголосив на повній підтримці України.*

«Трампа і Венс влаштували ганебне шоу. Мені соромно за таку поведінку. США заслуговують (на)<sup>5</sup> щось краще. Вільний світ має підтримати Україну. Я був і залишаюся<sup>6</sup> підтримувати Зеленського», - написав він.

Як повідомляла УМ<sup>7</sup>, Зеленський достроково пішов з Білого дому: Трамп вважає<sup>8</sup> це зневагою до США».

## Додаток Б. Вибірка 2

«“Слуга Америки”?»

Акули пера взялися порівнювати образ Дональда Трампа з диктатором росії путлером. Дехто навіть припускає, що «миротворець» був завербований КДБ СРСР іще в 1987 році, коли раптом відвідав «імперію зла» з дружиною саме під час чергового свого банкрутства.

Багато вказують на численні його контакти з підполковником КДБ у ті часи та невинуватий масовий випуск книг про «досвід Трампа» у теперішній росії і його риторичні щодо НАТО, ООН, Євросоюзу, суголосні висловлювання міжнародного терориста путлера, на арешт якого Гаага видала ордер. Ці порівняння дуже хибують.

Адже «слуга америки» дуже схожий своїми спічами і вчинками на нашого головного «слугу народу». Хоча б отією фразою про закінчення війни в Україні за 24 години. А наш «слуга» ще 2019-го привселюдно обіцяв: якщо я не закінчу війну, то негайно подам у відставку<sup>1</sup>.

Пішла ця «слуга» геть з політичного небокраю? Ні! Ба більше — ще моститься на другий термін, як шкідлива курка на сідало. Тобто, і «слуга америки», і «слуга народу» тепер об'єднані одним ланцюгом. Ланцюгом брехні.

До цього можна додати хіба що пустопорожні слова Зеленського, мовлені для зарубіжних ЗМІ (української преси цей керівник<sup>2</sup> не бачить упритул, за всі

роки правління — жодного інтерв'ю для наших ЗМІ, то якої країни він президент?) про нібито замах на його життя на початку вторгнення <sup>3</sup> навіть збройні сутички з ефемерним десантом в офісі (в офісі, який захищений там не слабкіше за бункер Гітлера).

А доказів — катма. Хіба в коридорах офісу нема відеокамер? Покажіть, якщо це справді **мало місце**<sup>4</sup>. Трамп, оно, хоч картинки демонстрував, нібито під час передвиборчої кампанії йому вухо прострелили (це ж треба зловмисникам знайти такого бовдура, що вцілив не у макітру, а у вухо) і потім **показали**<sup>5</sup> (хто показав?) заюшеного кров'ю.

Звичайно, це **підсилює**<sup>6</sup> рейтинг, адже народ багато чого сприймає за чисту монету. **Не**<sup>7</sup> підозрюючи, що його просто розводять... Але то такє...»

### Додаток В. Вибірка 3

«Вдала друга спроба: ВРУ проголосувала за вибори після припинення вогню в Україні

Із другої спроби Верховна Рада 25 лютого проголосувала за постанову про **заяву**<sup>1</sup> "про підтримку демократії в Україні в умовах агресії **РФ**<sup>11</sup>", **6**<sup>2</sup> якій **йшлося**<sup>2</sup> про те, що парламент оголосить вибори президента щойно на території України "буде забезпечено **всеохоплюючий**<sup>3</sup>, справедливий і сталий мир".

Як інформує **УМ**<sup>4</sup>, про це повідомив 25 лютого нардеп від фракції "Голос" Ярослав Железняк у Telegram.

"З другої спроби все ж таки проголосували сьогодні №13041 **5** постанову про демократію (і підтримку Зеленського **6** і майбутні вибори). Це ту, яку вчора провалили...", - лаконічно написав Железняк.

За відповідне рішення проголосували 268 народних обранця.

У самій заяві, зокрема, йдеться, що "Верховна Рада України і президент<sup>7</sup> України Володимир Зеленський обрані на вільних, прозорих, демократичних виборах із запрошенням міжнародних спостерігачів, які визнала вся міжнародна спільнота"<sup>8</sup>.

Автори вказують, що "у разі організації та проведення<sup>9</sup> виборів у період дії правового режиму воєнного стану не буде дотримано усіх<sup>2</sup> національних та міжнародних принципів виборчого права, що перетворить такі вибори на фарс, подібний організованому у Російській Федерації перепризначенню Владіміра Путіна у березні 2024 року"<sup>8</sup>

Нагадаємо, що 19 лютого голова Центральної виборчої комісії Олег Діденко зазначив, що "теоретично вибори в Україні цього року можливі"<sup>8</sup>, але для цього потрібне завершення війни і скасування воєнного стану.

Президент Володимир Зеленський заявив, що вибори в Україні дуже важливі, але вони можуть відбутися лише після закінчення гарячої фази війни та скасування воєнного стану.

24 лютого Верховна Рада не змогла підтримати необхідними 226 голосами постанову про "Заяву<sup>1</sup> Верховної Ради України про підтримку демократії в Україні в умовах агресії рф"<sup>11</sup>.

Як повідомляла УМ, ВРУ позбавила мандата нардепу-«слугу» Кормишкіну – підозрюють<sup>10</sup> у незаконному збагаченні».

#### **Додаток Г. Вибірка 4**

«Із Зеленським і Сирським зустрівся голова Військового комітету НАТО Із<sup>1</sup> головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне, який здійснив свій перший закордонний візит в Україну, зустрілися Президент<sup>2</sup> Володимир Зеленський, а також головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський.

Як інформує УМ<sup>3</sup>, про це 8 лютого повідомили Зеленський і Сирський у Facebook та Драгоне у своєму зверненні.

"Зустрівся з головою Військового комітету НАТО Джузеппе Каво Драгоне. На одному з підприємств ОПК<sup>4</sup> ознайомилися з потужностями й характеристиками української далекобійної зброї.

Підготовка до наступного засідання "Рамштайну", продовження військової допомоги від держав – членів Альянсу та прями інвестиції у вітчизняне виробництво далекобійних дронів – головні теми нашої зустрічі", - написав Зеленський.

Зеленський також подякував Драгоне за перший закордонний візит на цій посаді саме в Україну.<sup>5</sup>

Сирський також повідомив, що провів зустріч із Драгоне й привітав його із<sup>1</sup> призначенням на найвищу військову посаду в Північноатлантичному альянсі.

"Нам вкрай<sup>6</sup> важливо зберегти консолідовану військову підтримку України по обидва боки Атлантики, що має бути однією з наших спільних цілей на 2025 рік", - написав Сирський.

Разом з тим, сам Драгоне у Києві наголосив, що у цей ключовий момент Україна залишається в авангарді пріоритетів НАТО.

"Це у політичних і військових інтересах Альянсу – підтримувати Україну не тільки зараз, але й у майбутньому... Наша підтримка вашого суверенітету та територіальної цілісності залишатиметься непохитною...

Разом можливо<sup>7</sup> поставити Україну в найсильнішу можливо<sup>7</sup> позицію для подальших дій", - зазначив Драгоне.

Як повідомляла УМ, 8 Річниця Сирського: головком про рік на чолі Збройних Сил України».

## Додаток Д. Вибірка 5

«До Дня театру представники різних київських закладів зібралися на круглий стіл, аби відверто поспілкуватися про проблеми, виклики та можливості.

Всесвітній<sup>1</sup> день театру відзначається щорічно 27 березня. За переказами, прем'єра першої театральної вистави у Стародавньому Римі відбулась саме 27 березня. Цього дня у світі вишановують театр як надбання культури та всіх його працівників — від режисерів та акторів до до<sup>2</sup> білетерів.

Попри усі<sup>1</sup> складнощі, театри продовжують активно працювати.

У святковий день представники різних театрів столиці зібралися на круглий стіл «Актуальні питання сучасного Театру<sup>3</sup>», аби привітати один одного та разом<sup>4</sup> обговорити ті проблеми та виклики, які їх хвилюють.

«Сьогодні український театр переживає період очищення від імперських наративів, і це є великим плюсом для нас, — зазначив директор — художній керівник Київського національного академічного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів України Богдан Струтинський. — Також він позбавляється моменту розважальності, більше переходить в лінію<sup>5</sup> навчально-просвітницьку. І це дуже важливо, особливо для молоді. В<sup>1</sup> театрі люди лікують свою зранену душу. Важливо й те, що з'являється все більше<sup>6</sup> сучасної української драматургії. І на європейському ринку визнають український театр, ідентифікують Україну як вільну країну, що диктує нові ідеї. Тож це для нас час можливостей.

За статистикою, яку оприлюднило<sup>7</sup> Держмістечтв, практично по усіх<sup>8</sup> українських театрах сьогодні переанилаг<sup>9</sup>. І це дійсно феномен. З іншого боку, пострадянські країни пройшли це на початку 90-х, коли вони почали виносити<sup>10</sup> на перше місце свою культуру. Але гадаю, що цей момент очищення наші театри проходять дуже активно».

## Додаток Е. Вибірка 6

«“І не місто, **й**<sup>1</sup> не село”: чому ліквідували смт і як це вплине на жителів Київщини

З серпня 2023 року законопроект №8263 направили на підпис **Президенту**<sup>2</sup> України. На момент публікації матеріалу документ ще не підписаний.

Крім того, варто врахувати, що після деокупації Київщини чисельність населення, та й самі населені пункти зазнали суттєвих змін. Тому, як зміниться Київщина після того, як законопроект набере чинності, **ми можемо лише прогнозувати.**<sup>3</sup>

Законопроект №8263, який зараз очікує на підпис **президента**<sup>2</sup>, змінює класифікацію населених пунктів в Україні. Коротко розберемо, що це означає.

Містами називатимуть **населені**<sup>4</sup> пункти з компактною забудовою. І чисельність **населення**<sup>4</sup> має становити понад **10 000 жителів**.

Селища — це переважно садибна забудова **і**<sup>1</sup> понад **5000 жителів**. А території, де живуть менш як п'ять тисяч осіб, називатимуться селами.

І селища, і села **вважатимуться**<sup>5</sup> сільськими населеними пунктами.

Крім того, у законопроекті пропонують запровадити ще один термін — поселення. Ними вважатимуть компактні місця проживання людей поза межами населеного пункту, без сталого складу населення.

Якщо **аналізувати різницю**<sup>6</sup> селищем та містом, то селище отримує більше допомоги від держави. Ну а місто **«статусніше»**<sup>7</sup> звучить. І це — певний «плацдарм» для росту, можливість залучення іноземних інвесторів, розвиток бізнесу тощо.

Але після того, як закон **вступить у дію**<sup>8</sup> (через три місяці після оприлюднення), автоматично смт можуть стати лиш селищами. А щоб набути статусу міста, місцевій владі потрібно буде ще довести, що **вони цього справді варті...**<sup>9</sup>

«Треба пройти формальні процедури **по відповідності „місту“**<sup>10</sup>. Це не автоматичний процес, він відбуватиметься за ініціативою ради громади», — пояснила Оксана Продан».

### Додаток Є. Вибірка 7

**1** «За минулу добу ЗСУ «мінуснули» 1250 окупантів та 23 артилерійські системи,**1** — Генштаб про втрати ворога

Розпочалася 1106-та доба широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України.

Загалом,**2** протягом минулої доби зафіксовано 108 бойових зіткнень, інформує Генштаб ЗСУ.

**Вчора**<sup>3</sup> противник завдав по позиціях українських підрозділів та населених пунктах **двох**<sup>4</sup> ракетних ударів із застосуванням **двох**<sup>4</sup> ракет, а також 56 авіаударів, зокрема, скинув 90 КАБ. Крім цього, здійснив близько 4800 обстрілів, з них 185 — **із**<sup>5</sup> реактивних систем залпового вогню, та залучив для уражень 2234 дрони-камікадзе.

Наші воїни завдають окупаційним військам відчутних втрат у живій силі, техніці та активно підривають наступальний потенціал ворога **у**<sup>3</sup> тилу.

Загалом,**2** минулої доби втрати російських загарбників **склали**<sup>6</sup> 1250 осіб.

Учора ракетні війська та артилерія Сил оборони уразили дванадцять районів зосередження особового складу, озброєння та військової техніки противника, склад боєприпасів та ще **один інший**<sup>7</sup> важливий об'єкт противника.

Нагадаємо, ЗСУ розтропили пункт управління 98-ї гвардійської дивізії в Калініному на Донеччині. Збройні Сили України завдали удару по командному пункту російських<sup>8</sup> окупантів й<sup>9</sup> зруйнували систему управління росіян<sup>8</sup>.

## Додаток Ж. Вибірка 8

*«Сирський — про удар по полігону: подробиці*

**В**наслідок<sup>1</sup> удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі і поранені.

На час розслідування ракетного удару по полігону у Дніпропетровській області від виконання обов'язків відсторонені начальник центру підготовки підрозділів та командир військової частини.

Про це повідомив головнокомандувач Збройних сил України генерал Олександр Сирський.

Він зазначив, що в середині дня 1 березня ворог атакував одну з військових частин на території полігону Сухопутних військ ЗСУ у Дніпропетровській області. **В**наслідок<sup>1</sup> удару балістичної ракети «Іскандер-М» у касетному спорядженні є загиблі і<sup>2</sup> поранені.

«З метою встановлення всіх обставин та причин трагедії на місці події працює комплексна комісія на чолі з начальником Головного управління Військової служби правопорядку Збройних сил України. На час проведення розслідування від виконання службових обов'язків усунуто начальника центру підготовки підрозділів та командира військової частини», — наголосив Сирський.

Головнокомандувач поставив завдання командувачам видів та окремих родів військ (сил) ЗСУ організувати перевірку щодо виконання вимог розпоряджень **ГК** та **ГШ**<sup>3</sup> ЗСУ про своєчасність оповіщення про ракетну небезпеку, заборони чи обмеження розміщення особового складу

та проведення нарад і зборів на відкритій місцевості, а також розміщення у непризначених для цього місцях.<sup>4</sup>

Також Сирський визначив<sup>5</sup> їм уточнити стан виконання поставлених раніше завдань щодо проведення навчальних занять<sup>6</sup> поза межами навчальних<sup>6</sup> пунктів, за можливості у заглиблених, захищених у<sup>1</sup> інженерному відношенні<sup>7</sup> спорудах, що забезпечують надійний захист особового складу, а також — як проведені інженерні роботи з їх обладнання.<sup>4</sup>

«Висловлюю щирі співчуття рідним та близьким загиблих захисників України. Російський агресор дорого заплатить за скоєний злочин», — написав Сирський.

Раніше «Вечірній Київ» писав, що 1 березня сталася трагедія на полігоні «Новомосковський». Командувач Сухопутних військ Драпатий підтвердив удар ворога».